МІНСКАЯ ПРАЎДА

Газета заснавана 1 лістапада 1950г. | Чацвер, 8 верасня 1994 года | № 95 (10795) | Цана 30 руб.

■ АПК і рынак

ПОШУК СЯБЕ

Капыльская райаграпрамтэхніка — адно з тых нямногіх прадпрыемстваў, якія ў сённяшніх умовах даволі паспяхова "шукаюць сябе", сваё месца ў сістэме міжгаспадарчых адносін. Ёсць пэўныя набыткі. З чым звязаны яны? З гэтага пытання пачалася гутарка нашага карэспандэнта з дырэктарам райаграпрамтэхнікі С.В.КОРШУКАМ.

— З нетрадыцыйнасцю, — адразу падкрэсліў Сяргей Васілевіч. — ПМК наша чым займалася? Мантажом. Металаканструкцый, абсталявання для паення жывёлы на фермах, ацяпляльных сістэм. Але заказаў рэзка паменшала, і мы вымушаны былі тэрмінова пераарыентавацца. На агульнабудаўнічыя работы ў гаспадарках раёна. Вось, скажам, бяром заказ на даводку тыпавога кляшчаніка са зборнага жалезабетону Слуцкага сельскага будаўнічага камбіната. Раней на такія аб'екты імкнуліся "шабашнікі". Але сёння яны тут капейку не "заколяць". Як, дарэчы, нашы суседзі з ПМК-194 — у іх вялікія брыгады, патрэбен разварот, што называецца, фронт работ. Нашы ж мабільныя, 4—5 чалавек, бяром з вясны аб'екты са тры і вядзём іх. Людзі справу робяць, зарплату маюць. Калектыў не распадаецца.

Дарэчы, мінулай зімой набудавалі свой растваравузел. Так што не шукаем гэтыя матэрыялы "з боку", самі рыхтуем іх колькі трэба на ўсе аб'екты.

Што яшчэ з "нетрадыцыйнага"? Рамонт электрарухавікоў. Быў ён прэрагатывай "Сельэнерга". Але забяспечыць яны нас не маглі. На нашым участку сёння заняты гэтай справай 6 чалавек: самі перамотваюць, самі ўстанаўліваюць матары, самі абслугоўваюць. І якасць неблагая. Калі ж здараецца "пракол", то гаспадарка не ў накладзе: рухавік мяняем па першаму званку.

Спадзяёмся, што добрую рэпутацыю займее і прадукцыя швейнага цэха. Адкрылі яго нядаўна, плануем усіх працоўных у нас забяспечыць спецвопраткай. Гэта будзе значна танней, чым купляць, скажам, у камбінаце бытавога абслугоўвання.

Аказваем паслугі насельніцтву па афарбоўцы і рамонту кузаваў легкавых аўтамабіляў. Людзі ахвотна звяртаюцца да нас, бо якасць работ не горшая, чым на спецыялізаваных станцыях тэхабслугоўвання, а вось кошт напалавіну меншы. Фактар, самі разумееце, немалаважны, таму недахопу ў заказах няма.

Наша райаграпрамтэхніка — адзіная ў вобласці, дзе не скарацілі ніводнае рабочае месца, а наадварот, стварылі 30 новых. Сёння, асабліва ў Капылі з яго абмежаванай магчымасцю працаўладкавання, гэта вельмі адметна. Тым больш што сітуацыя такая: калі своечасова не рэагаваць на змены, яны могуць балюча ўдарыць па калектыву. Вось ёсць у нас добра аснашчаны цэх па рамонту абсталявання. Загрузка яго цяпер невялікая. Што рабіць, закрываць? А можа, лепш перапрафіляваць? Калі так, то не на "тупіковую", нікому не патрэбную прадукцыю. Вось і ўстанавілі тут абсталяванне па вытворчасці зварачных электродаў. Яны сёння ў дэфіцыце. Акрамя таго, гэта адразу 24 рабочых месцы.

Натуральна, калі прадпрыемства дзейнічае, прадукцыя і паслугі яго карыстаюцца попытам, то і прыбытак мае. Значыць, ёсць магчымасць не закідаць і сацыяльныя пытанні.

Каму ж патрэбна вытворчасць без вытворцаў? Будуем, усё ж імкнёмся вырашыць жыллёвую праблему. На прыватных кватэрах жывуць 2—3 сям'і нашых работнікаў, чакаюць сваёй чаргі. А яна раўнальна не дужа доўгая. Летась здалі шасціквартэрны дом, чатыры двухкватэрныя, актыўна абнаўляем стары шматкватэрны дом. Сёлета, спадзяюся, 15—16 сем'яў справяць наваселлі. Прытым жыллё атрымаюць толькі за кошт прадпрыемства. Ад такой традыцыі, зразумела, адмаўляцца не варта. Як і ад ушанавання лепшых людзей, ветэранаў. У гэтым сэнсе, не пабаюся гэтага слова, мы самыя закасцянелыя традыцыйнікі. Падобная "шаблоннасць" спрыяе здароваму мікраклімату ў калектыве, нармальнаму вытворчаму рытму, творчаму пошуку.

СВЯТА ЯДНАННЯ ЛЮДЗЕЙ БЕЛАРУСІ

У Мінску і старажытных гарадах Беларусі ў мінулыя выхадныя завяршыўся шматлікімі мерапрыемствамі святочны тыдзень, апафеозам якога стаў Дзень беларускага пісьменства і друку. Упершыню адзначаемы ў рэспубліцы ў першую нядзелю верасня, ён прайшоў у Полацку, які набыў статус сталіцы беларускага пісьменства.

МІНСК. Грамадскасць сталіцы, якая сабралася вечарам у пятніцу ў Нацыянальным акадэмічным тэатры імя Янкі Купалы на ўрачыстае пасяджэнне з нагоды святкавання Дня беларускага пісьменства і друку, вітаў Прэзідэнт рэспублікі Аляксандр Лукашэнка. У яго пасланні, у прыватнасці, гаворыцца, што гэта не толькі прафесійнае свята работнікаў культуры, але і наша агульнанацыянальнае свята, паколькі пісьменства і друк — неад'емная частка нацыянальнай культуры, духоўнага жыцця грамадства. Прэзідэнт адзначыў, што новае кіраўніцтва рэспублікі лічыць культуру, кнігавыдавецтва, перыядычны друк важнейшымі напрамкамі дзяржаўнага будаўніцтва і разлічвае на актыўны ўдзел у рэфармаванні грамадства, у нацыянальна-культурным адраджэнні ўсіх атрадаў творчай і навуковай інтэлігенцыі.

Аб тым, што такое яднанне неабходна, але пакуль яшчэ не дасягнута, сведчыла і атмасфера самога ўрачыстага сходу. У частцы выступленняў гучалі не толькі трывога за лёс беларускай мовы, названай дзяржаўнай, але якая пакуль не стала такой, але і рэзкія словы ў адрас новага кіраўніцтва рэспублікі. У прыватнасці, з вуснаў народнага паэта Беларусі, старшыні парламенцкай Камісіі па адукацыі, культуры і захаванню гістарычнай спадчыны Ніла Гілевіча. Але яму ж належаць словы аб тым, што беларусы толькі-толькі пачалі ўсведамляць сябе як нацыя, толькі пачалі асвойваць сваю гісторыю і спрабаваць дастойна прадстаўляць сваю дзяржаву перад сусветнай грамадскасцю. У абстаноўцы канфрантацыі, і гэтая думка таксама прагучала на сходзе, будаваць нацыю, адраджаць яе духоўнасць складана. Міністр культуры і друку Анатоль Бутэвіч выказаў надзею, што менавіта новае свята дапаможа грамадзянам шматнацыянальнай Беларусі прыйсці да яднання. Кніжныя выстаўкі, сустрэчы з чытачамі прайшлі ў бібліятэках горада. У адной з іх, бібліятэцы імя Талстога, у дыскусіі аб беларускай мове і друку прынялі ўдзел юнакі з 25-га будаўнічага вучылішча, праявіўшы пры гэтым шчырую цікавасць да праблем адраджэння нацыі. Рэспубліканскае свята паэзіі прайшло ў старажытным Нясвіжы. А ў нядзелю ў парку імя Горкага сабраліся журналісты рэспубліканскіх выданняў і іх чытачы, якіх нават цяжкі час не прымусіў расстацца са сваімі любімымі выданнямі.

ДРУЦК /Віцебская вобласць/. Свята ў старажытным Друцку паклала пачатак ажыццяўленню доўгатэрміновай праграмы адраджэння малых гарадоў і мястэчак рэспублікі. Распрацоўкай яе займаюцца вучоныя, пісьменнікі, краязнаўцы — члены створанай пры Беларускім фондзе культуры грамадскай камісіі.

Веданне гісторыі свайго краю, яго традыцый, культуры адкрывае шлях да духоўнага адраджэння і ўзбагачэння народа — у гэтым пераканаліся ўдзельнікі друцкага свята. Як і 902 гады таму назад у цэнтры княства Друцк, што створана на скрыжаванні вялікіх дарог, а потым ператварылася ў невялікае сяло, на высокіх узгорках з'явіліся на конях і ў кальчугах князь і яго воіны. Перабірае струны гусляр, на старабеларускай мове гучаць царкоўныя песні. Дзесьці на крутой звіліне вала стракоча пад рукамі бабулькі-рукадзельніцы забыты калаўрот.

Але не толькі тэатралізаванае дзейства ўбачылі госці свята. Апладзіравалі яны артыстам мясцовых народных калектываў, якія ўзнавілі забытыя песні і абрады, з асалодай слухалі фальклорныя калектывы са сталіцы. Аб гісторыі святой зямлі Друцка, любові да Айчыны гаварылі пісьменнікі Іван Чыгрынаў, Нічыпар Пашкевіч, Генадзь Пашкоў, Іван Пташнікаў, Уладзімір Скарынкін, Алесь Пісьмянкоў.

ПОЛАЦК. Наведаўшы за тыдзень шляху многія старажытныя гарады і вёсачкі заходняй Беларусі, навукова-творчая экспедыцыя «Дарога да святыняў» 3 верасня дасягнула сваёй канчатковай мэты — старажытнага Полацка. Разам з экспедыцыяй сюды была дастаўлена Нязгасная лампада духоўнасці, што суправаджала ўдзельнікаў паходу на ўсім шляху, — агонь, які запалены ад Гроба Гасподня ў Ерусаліме. І сімвалічна, што Полацк — калыска беларускай дзяржаўнасці і культуры, які стаў цяпер сталіцай першага нацыянальнага свята пісьменства і друку, прыняў гэтае святло духоўнага агню. Лампаду ля варот Спаса-Ефрасіннеўскага жаночага манастыра сустрэла духавенства на чале з мітрапалітам Мінскім і Слуцкім Філарэтам, Патрыяршым экзархам усяе Беларусі. У сувязі з гэтым уладыка адслужыў малебен, і лампада да раніцы захоўвалася ля мошчаў прападобнай Ефрасінні Полацкай — заступніцы Беларусі.

А ў поўдзень 4 верасня Нязгасная лампада духоўнасці была дастаўлена на плошчу Францыска Скарыны да помніка першадрукару. Тут адбыўся ўрачысты мітынг, перад удзельнікамі якога выступілі прэм'ер-міністр рэспублікі Міхаіл Чыгір, пісьменнікі і дзеячы беларускай культуры.

Потым свята перамясцілася на вуліцы, плошчы і скверы горада. У дзіцячым парку прайшоў вернісаж юных мастакоў. Усюды ігралі духавыя аркестры, выступалі ўдзельнікі мастацкай самадзейнасці, а таксама вядомыя ў рэспубліцы прафесійныя калектывы спевакоў і танцораў. А вечарам на стадыёне «Спартак» адбыўся цудоўны гала-канцэрт, у якім удзельнічалі зоркі беларускай эстрады.

БЕЛІНФАРМ.

ФАКТЫ • ПАДЗЕІ • АРГУМЕНТЫ • МЕРКАВАННІ

■ Памяць

РАТАВАЎ НЕ ТОЛЬКІ СЯБЕ

На ўрачыстым вечары Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Ізраіля ў Беларусі Эліяху Валк уручыў барысаўчаніну Ф.П.Мазуркевічу імянны медаль і дыплом Праведніка народаў свету. Як высветлілася, такога высокага тытула ён ўдастоены рашэннем спецыяльнай камісіі Мемарыяльнага інстытута памяці Катастрофы еўрапейскага яўрэйства "Яд ва-Шэм" у Іерусаліме — за выратаванне ў час вайны васьмі грамадзян яўрэйскай нацыянальнасці.

... У пачатку верасня 1941 года пятнаццацігадовую ўраджэнку вёскі Шабынькі Барысаўскага раёна Дору Шульман разам з сям"ёй і іншымі жыхарамі раёна фашысты гналі ў Барысаўскае гета. Калі дарога завярнула ў лес, бацькі выпіхнулі дзяўчынку з калоны і загадалі ўцякаць, чакаць іх вяртання. Дора так і зрабіла, непрыкметна сіганула ў зараснік. Праўда, бацькоў сваіх яна больш ніколі ўжо не бачыла.

Вяртаючыся дадому, у вёсцы Чарневічы яна выпадкова сустрэла яўрэйку Гуту. Тая паведаміла, што яе муж Фёдар Мазуркевіч хавае ад угону ў гета саму Гуту, яе сястру з мужам і брата. У доме Мазуркевічаў знайшла прытулак і Дора. А праз некаторы час Фёдар Паўлавіч прывёз дадому і яе сястру Розу. Там хаваліся таксама настаўніца Марыя Шуб, Навум Красік, які ўцёк з фашысцкага палону, і некаторыя іншыя яўрэі.

Па даносу здрадніка аднойчы ў хату Мазуркевічаў уварваліся немцы і пачалі рабіць вобыск. Выратавацца ўцекачам удалося дзякуючы кемлівасці гаспадара. Перад уваходам у склеп, дзе яны сядзелі, Фёдар Паўлавіч паставіў чыгун з распаленымі галавешкамі. Карнікі вырашылі, што ў такім дыме людзі знаходзіцца не могуць, таму спынілі вобыск і пайшлі з падворка, забраўшы з сабой гаспадара. Жыццё Фёдара Паўлавіча ў той час, што называецца, было на валаску ад смерці, і толькі праз некалькі дзён ён вярнуўся дадому.

Атрымаўшы "добры ўрок", Ф.Мазуркевіч вырашыў знайсці больш надзейнае месца, каб схаваць яўрэяў і не рызыкаваць сваім жыццём. У лесе сярод балота адшукаў выспачку, змайстраваў зямлянку. Калі фашысты спалілі вёску Чарневічы — згарэла і іх хата, то і сам знайшоў часовы прытулак у зямлянцы.

Пазней хтосьці падказаў фашыстам, дзе хаваюцца яўрэі, і на зямлянкі абрушыўся шквал мінамётнага агню. Але на той час людзей там не было. Фёдар Паўлавіч адвёў іх у адзін з партызанскіх атрадаў. Шматлікія варонкі вакол зямлянак і цяпер застаюцца нямымі сведкамі таго мінамётнага абстрэлу.

Пасля вайны сям"я Мазуркевічаў пераехала ў горад. Мая маці і іншыя вяскоўцы з удзячнасцю ўспамінаюць, што ў іх доме заўсёды можна было паначаваць тым, хто прыходзіў з вёскі пехам на базар і не ўпраўляўся завідна вярнуцца дамоў.

Фёдар Паўлавіч сваёй спагадай да людзей заслужыў гэтую высокую ўзнагароду.

Мікалай ЧАЛЕЙ.
г.Барысаў.

■ У калідорах улады

ПРЫПЫНІЦЬ РОСТ

Вядучыя спецыялісты рэспублікі прымаюць удзел у падрыхтоўцы прэзідэнцкага Указа аб надзвычайных мерах па барацьбе са злачыннасцю. Як стала вядома карэспандэнту БЕЛІНФАРМа, над распрацоўкай праекта працуюць работнікі органаў дзяржаўнай бяспекі, унутраных спраў, пракуратуры, НДІ праблем крыміналогіі, крыміналістыкі і судовых экспертыз, ну і, безумоўна, людзі прэзідэнцкага акружэння. У ходзе падрыхтоўкі Указа адпаведнымі ведамствамі быў зроблены сур'ёзны аналіз крымінагеннай сітуацыі ў Беларусі за некалькі гадоў.

Адна з асноўных задач прэзідэнцкага Указа — прыпыненне росту злачыннасці. Плануемыя меры пакуль што не абвяшчаюцца, аднак за рамкі заканадаўства яны, як сцвярджаецца, не выйдуць.

ЯК АДРЭАГАВАЛІ НА МЕСЦАХ?

Як паведамілі карэспандэнту БЕЛІНФАРМа ў Адміністрацыі Прэзідэнта, на 16 верасня назначана сустрэча Аляксандра Лукашэнкі з кіраўнікамі мясцовых органаў улады. На ёй плануецца абмеркаваць ход выканання прэзідэнцкіх указаў і распараджэнняў на месцах. У першую чаргу гэта будзе датычыцца рэалізацыі ўказанняў, што змяшчаюцца ў тэлеграме, накіраванай Аляксандрам Лукашэнкам ва ўсе выканаўчыя камітэты ў хуткім часе пасля перамогі на прэзідэнцкіх выбарах. Як вядома, у ёй ва ультыматыўнай форме было ўказана, што перыяд чакання далей працягваць не варта, паколькі службовых абавязкаў кіраўнікам усіх узроўняў ніхто не адмяняў.

Кіраўнікам мясцовых органаў улады таксама трэба далажыць, як выконваецца прэзідэнцкі Указ, які змяшчае рэкамендацыю скараціць на 30 працэнтаў колькасць апарату выканкомаў мясцовых Саветаў.

БЕЛІНФАРМ.

■ Назначения

Работа — бороться с преступностью

"Чистым" милиционером Виктор Анисимович Босалыго является вот уже более 20 лет. Начиная с 1972 года, когда стал курсантом Минской специальной средней школы милиции. До этого — токарь Брестского завода электроизмерительных приборов, затем — рядовой Советской Армии, чуть позже — рабочий Брестского завода электроизмерительных приборов.

Милицейская школа послужила точкой отсчета в нелегкой, мужественной, порой сопряженной с риском работе. А находился Виктор Анисимович на переднем крае борьбы с преступностью — в уголовном розыске. По-всякому зовут сотрудников "угро": и трудягами, и чернорабочими, и пахарями. Но никак не "белыми воротничками".

Начинал Виктор Анисимович инспектором отделения розыска. Затем — заместитель начальника отдела, начальник отдела... Исколесил всю область, был в самых "горячих" точках. Возглавлял Минский РОВД. Дослужился до начальника управления уголовного розыска УВД облисполкома. В последнее время В.А.Босалыго — первый заместитель начальника УВД.

Сухая строка в послужном списке: "Тов. Босалыго В.А. по службе характеризовался положительно, обладает опытом работы на должностях оперативного и руководящего состава, чувством ответственности за порученный участок работы. По своим деловым и организаторским качествам достоин включения в резерв на должность начальника управления внутренних дел".

И вот известие. Приказом Президента Республики Беларусь Виктор Анисимович Босалыго назначен начальником управления внутренних дел столичной области. Успехов на тернистом пути!

Ирина АНДРЕЕВА.

У ПРЭЗІДЫУМЕ АБЛАСНОГА САВЕТА

Учора адбылося чарговае пасяджэнне прэзідыума абласнога Савета дэпутатаў. Разгледжана практыка работы Вілейскага раённага Савета з дэпутатамі. Яна, як адзначалася, грунтуецца на традыцыйных метадах: заслухоўванне дэпутатаў на сесіях сельскіх і раённага Саветаў, справаздачы іх перад выбаршчыкамі, прыём грамадзян, выезд у саставе інфармацыйных груп, удзел у "Днях дэпутата" і г.д. Прыклад актыўнасці паказваюць дэпутаты абласнога Савета Г.В.Кутас і М.Л.Галенка. Так, па наказах выбаршчыкаў калгас "Ленінскі камсамол", які ўзначальвае М.Л.Галенка, добраўпарадкаваў вуліцы ў вёсцы Стражы, у в. Усцінавічы зроблены водаправод, заасфальтавана тэрыторыя фермы "Грыгоркі". Шматлікія просьбы і заўвагі дэпутат імкнецца вырашыць, таму і зваротаў з гаспадаркі ў вышэйшыя інстанцыі практычна няма.

Па наказах выбаршчыкаў дэпутатам райсавета пабудавана 10 дамоў сядзібнага тыпу ў в.Іжа, фельчарска-акушэрскі пункт у в.Селішча, магазін у в.Лаўцэвічы, воданапорная вежа ў в.Забалоцце, адрамантаваны дарогі да населеных пунктаў.

Аднак апошнім часам прыкметна знізілася актыўнасць дэпутатаў у выбарчых акругах, пры пастаноўцы і абмеркаванні пытанняў мясцовага жыцця, падрыхтоўцы сесій і пасяджэнняў пастаянных камісій. Справаздачы дэпутатаў перад выбаршчыкамі нярэдка праходзяць фармальна.

Заслухаўшы і абмеркаваўшы інфармацыю старшыні Вілейскага райсавета Я.І.Язінскага, прэзідыум абласнога Савета рэкамендаваў раённаму Савету ўдасканальваць формы работы з дэпутатамі, звяртаючы асаблівую ўвагу на прыцягненне іх да праверак работы дзяржаўных і грамадскіх органаў, прадпрыемстваў і арганізацый, удзел у рабоце па выкананню наказаў выбаршчыкаў.

На пасяджэнні разгледжаны парадак дня і праекты дакументаў, якія выносяцца на XVII сесію абласнога Савета 14 верасня г.г. З дакладам па асноўнаму пытанню "Аб рабоце выканкома па стабілізацыі эканомікі і ўкараненню рынычных адносін у аграпрамысловым комплексе вобласці" выступіць першы намеснік старшыні аблвыканкома А.М.Жук, з садакладам — старшыня пастаяннай камісіі па аграрных пытаннях, прадуктах харчавання і сацыяльнаму развіццю вёскі К.К.Дзягілеў.

Прынята рашэнне хадайнічаць перад Прэзідэнтам аб узнагароджанні медалём Францыска Скарыны Вячаслава Антонавіча Ляшковіча — спецыяліста Маладзечанскага райвыканкома, старшыні раённага Савета ветэранаў вайны і працы за шматгадовую добрасумленную работу, вялікі асабісты ўклад па адраджэнню і развіццю беларускай нацыянальнай культуры.

ІНФАРМАЦЫЯ ДЛЯ РОЗДУМУ. РЭДАКТАРАМ

Нарада рэдактараў раённых, аб"яднаных газет і мясцовага радыёвяшчання вобласці адбылася ў аблвыканкоме. Начальнік упраўлення фінансаў П.К.Зайцаў, намеснікі старшыні камітэтаў па эканоміцы М.І.Яфімчык, па сельскай гаспадарцы і прадуктах харчавання Л.В.Русак расказалі пра размеркаванне і выкарыстанне бюджэту, аб праблемах прамысловасці вобласці і прагнозах яе развіцця ў наступным годзе, пра сітуацыю ў сельскай гаспадарцы. Назавём некалькі фактаў, якія красамоўна характарызуюць становішча спраў. Сёлета ўзровень прамысловай вытворчасці вобласці складзе 88 — 89 працэнтаў ад мінулагодняга, па-ранейшаму ў экспарце дамінуючымі (86 %) з"яўляюцца сыравіна і матэрыялы, сёлета прададзена за мяжу толькі 15 вялікагрузных самазвалаў "БелАЗ" (летась — 60), з сумесных прадпрыемстваў працуюць адзінкі, у тым ліку беларуска-германскае "Фрэбар" у Барысаве, у вобласці ўжо 14 тысяч афіцыйна зарэгістраваных беспрацоўных, страты рабочага часу склалі сёлета такую лічбу, што ўся прамысловасць Міншчыны фактычна прастойвала два тыдні. Яшчэ ў пачатку 90-х гадоў Беларусь уваходзіла ў васьмёрку самых развітых краін свету па вытворчасці сельскагаспадарчай прадукцыі: мяса, напрыклад, атрымлівалі 117 кілаграмаў на душу насельніцтва (у ЗША — 122 кілаграмы), надой малака на карову складаў 3,2 тысячы кілаграмаў (цяпер — 2,4 тысячы)... Тут ёсць над чым падумаць і работнікам друку, радыё.

На нарадзе паведамілі і прыемнае: Міністэрства культуры і друку рэспублікі і Саюз прадпрымальнікаў праводзілі конкурс на лепшае асвятленне ў перыёдыцы пытанняў рэформы эканомікі. Дык вось, калектыў рэдакцыі газеты "Пухавіцкія навіны" (г.Мар"іна Горка) адзначаны другой прэміяй.

На пытанні кіраўнікоў сродкаў масавай інфармацыі далі падрабязныя адказы намеснік міністра культуры і друку Рэспублікі Беларусь І.А.Карэнда, намеснік старшыні аблвыканкома С.С.Паўлюкевіч.

ЗА СТУДЭНТА — 6 ПУДОЎ ЗЕРНЯ

Вырашыла падлічыць, колькі "каштуе" студэнт, які прыехаў у вёску з місіяй дапамогі, — з ліку збілася. Аказваецца, ужо загадзя вядома, што рукі ў яго залатыя. У літаральным сэнсе слова. Па-першае, яго трэба забяспечыць жыллём. Сама была сведкай, як брыгадзір размяркоўваў студэнтаў па хатах. Ад жадаючых адбою не было. Прасілі па 4—6 чалавек. І гэта ў сялянскія халупы, дзе і самім гаспадарам няма дзе разгуляцца. Аказваецца, калгас за кожную "галаву" дае ажно па 6 пудоў зерня, не лічачы грашовай даплаты. Па-другое, галоднага студэнта трэба сытна карміць, у той час як самі калгаснікі перабіваюцца з бульбы на ваду.

Сяляне сумна ўсміхаюцца: каб далі нам хаця б палову таго, што траціцца на студэнтаў, мы дзень і ноч працавалі б. А не хапіла сіл — заклікалі б на дапамогу дзяцей, якія ў сталіцы без справы сумуюць.

У нейкім сэнсе я з імі згодная. Няхай кожны займаецца сваёй справай. Ва ўсякім разе студэнты былі б не супраць замест калгасных палеткаў сесці за сталы і пачаць "грызці" граніт навукі.

Ірына КАНСТАНЦІНАВА.

■ Здарэнне

Бойся чалавека з аўтаматам

Радавы В.Нямера са Слуцкага гарнізона пакінуў пост з аўтаматам і двума ражкамі баявых патронаў. І знік. Сярод белага дня ў лесе каля вёскі Вялікая Сліва ён выйшаў на стаяўшую там легкавую аўтамашыну. Пасажырам, мужчыну і жанчыне, загадаў аддаць ключы ад легкавушкі. Тыя запярэчылі. Чаргой з аўтамата Нямера расстраляў абаіх, зняў з мужчыны адзенне і пераапрануўся, загарнуўшы аўтамат у рыззё, накіраваўся да шашы, што вядзе на Салігорск. Там і быў затрыманы вайсковай патрульнай машынай.

Характэрная дэталь: у Слуцк Нямеру перавялі з Мінска, дзе ён служыў у батальёне забеспячэння пры Міністэрстве абароны, за тры дні да таго, як ён учыніў злачынства. Перавялі за недысцыплінаванасць у перыферыйны гарнізон.

Міхась АДАМАЎ.

Нашчадак Еўропы

"Нясвіж як агульнаеўрапейская гістарычная і культурная каштоўнасць" — такая тэма намечанага на 21—22 верасня ў Нясвіжы міжнароднага сімпозіума. Для ўдзелу ў ім прыбудуць вучоныя з Польшчы, Беларусі, Італіі, Расіі, у якасці ганаровага госця запрошаны з Англіі нашчадак знакамітага роду Антоній Радзівіл.

ГЕРОЮ—ЗЕМЛЯКУ

Сёння ў Клецку ўрачыстасць. Урачыстасць са слязамі на вачах. Ушаноўваюцца імя і подзвіг земляка Ігара Апанасевіча. Ён быў членам экіпажа атамнай падводнай лодкі «Камсамолец», якая вясной 1989 года загінула ў Нарвежскім моры. У сярэднюю школу №1 Клецка збяруцца цяперашнія вучні, аднакласнікі Ігара, родныя і блізкія. Тут пройдзе мітынг, будзе адкрыты бюст адважнага марака работы вядомага скульптара І.Я.Міско.

УРАДЖАЙ ПАЧЫНАЕЦЦА ЎВОСЕНЬ

Хлебаробы калгаса "Камінтэрн" Дзяржынскага раёна, нягледзячы на дэфіцыт паліва, у лепшыя тэрміны ўбралі збожжавыя культуры. Намалочана амаль па 35 цэнтнераў зерня з гектара. Гаспадарка паспяхова, на 105 працэнтаў, выканала план-заказ продажу збожжа дзяржаве. Рэалізавана таксама 450 тон піваварнага ячменю.

Цяпер намаганні працаўнікоў палёў скіраваны на падрыхтоўку глебы пад сяўбу азімых. На палі ўносіцца арганіка, мінеральныя ўгнаенні. На гэтых работах штодзённа заняты 2—3 энерганасычаныя трактары.

Анатоль ШАРАЕЎ.

ДОБРЫ ІНФАРМАТАР І ДАРАДЧЫК

Небагатая каса ў калгасе "40 год БССР" Салігорскага раёна. Але кіраўніцтва гаспадаркі зноў знайшло сродкі, каб падпісаць на "Мінскую праўду" сто калгаснікаў, пенсіянераў.

— Нашы людзі прывыклі ўжо да абласной газеты, бачаць у ёй добрага інфарматара, дарадчыка, — гаворыць старшыня калгаса, дэпутат абласнога Савета М.В.Жарскі. — Таму мы ніяк не можам пазбавіць лепшых працаўнікоў, ветэранаў гэтай радасці.

Такім жа чынам дзейнічаюць кіраўнікі калгасаў "Гоцк", "Бальшавік", іншых гаспадарак. За што рэдакцыя выказвае ім шчырую падзяку.

(Наш кар.).

К.І.Шаплыка:

"Няхай Прэзідэнт навядзе парадак, а хлеб мы і самі вырасцім"

Кузьма Іванавіч — старэйшы кіраўнік калектыўнай гаспадаркі не толькі на Любаншчыне, а, бадай, і ў Беларусі. Сёлета споўніцца 50 гадоў, як Герой Сацыялістычнай Працы К.І.Шаплыка ўзначальвае калгас "Чырвоная змена", аб добрых справах якога, мабыць, чулі ва ўсіх кутках рэспублікі. Рукамі, воляй, розумам такіх людзей аднаўлялася разбураная краіна, станавіліся на ногі калгасы, прадпрыемствы. Праз сэрца, нервы Кузьмы Іванавіча праходзілі самыя розныя рэформы, эксперыменты ў сельскай гаспадарцы. Таму было цікава пачуць, што ж думае ветэран аб першых кроках першага Прэзідэнта Беларусі.

— Кузьма Іванавіч, не сакрэт, што ў ходзе перадвыбарнай кампаніі большасць кіраўнікоў калгасаў настройвалі людзей галасаваць не за Лукашэнку, а за іншага кандыдата.

— Было такое. Але цяпер, калі за Лукашэнку прагаласавала 80 працэнтаў выбаршчыкаў, мінулыя баталіі трэба забыць. Ёсць Прэзідэнт — неабходна выконваць волю яго каманды, працаваць закасаўшы рукавы. Бо нават самыя гарачыя дыскусіі не дапамогуць нам вылезці з эканамічнай ямы.

— Што ў дзеяннях Прэзідэнта Вы падтрымліваеце?

— Павышэнне цэн на хлеб, малочныя прадукты. Бо да гэтага былі сапраўды смешныя цэны, якія дазвалялі торбамі, вагонамі перапраўляць нашу прадукцыю за мяжу, зусім спусташаючы прылаўкі магазінаў. А дастаецца яна нам вялікім потам... Добра, што да кіраўніцтва рэспублікай ён прыцягвае маладых, энергічных спецыялістаў — яны думаюць па-сучаснаму, лепш бачаць перспектывы, шляхі вырашэння нашых праблем. І абсалютна згодзен з тым, што неабходна значна скараціць штаты чыноўнікаў на ўсіх узроўнях. Мне вельмі часта даводзіцца звяртацца ў розныя інстанцыі. Кабінеты забіты работнікамі, вырашыць жа пытанне, бывае, няма з кім, адзін да другога пасылаюць. І ўсіх жа нам, вяскоўцам, карміць трэба.

— Прэзідэнт заклікаў нас пацярпець яшчэ 6—8 месяцаў. Пасля чаго сітуацыя быццам бы павінна палепшыцца. Вы верыце гэтаму?

— У прынцыпе, за такі час можна больш-менш стабілізаваць эканоміку. Але пры адной умове: трэба навесці парадак у грамадстве. Каб чалавек думаў аб тым, як нешта вырабіць, а не ўкрасці. Сёння як? Штоноч на нашы палі прыходзяць "госці", капаюць дармавую калгасную бульбу. Хто для сябе, хто на продаж. Лепшую забіраюць, дробная гіне. Вялікія плошчы ўжо зладзеі спустошылі. І ніякай управы на іх няма.

— Вартаўнікоў ставіць не спрабавалі?

— Якія вартаўнікі? Нават на фермах, не тое што ў полі, яны нярэдка не могуць са зладзеямі справіцца. Бо тыя ходзяць групамі, бандамі. Змагацца са злачыннасцю ў першую чаргу павінны дзяржаўныя органы. А вось тут з боку Адміністрацыі Прэзідэнта я пакуль што нейкіх рашучых дзеянняў не бачу. Як і па навядзенню парадку ў сістэме камерцыі. Тысячы дужых дзяцюкоў толькі і займаюцца "купі-прадай". Ал чаго тавараў у нашых магазінах не прыбаўляецца. А хто ж прадукцыю выраблядь будзе — нашы вясковыя пенсіянеры?

— Вядома, што пакуль не стане на ногі вёска, ні аб якім развіцці эканомікі гаварыць нельга. Што б вы парылі Прэзідэнту ў першую чаргу зрабіць у гэтым кірунку?

— Галоўнае — навесці парадак з падаткамі. Ведаеце, колькі відаў падаткаў калгас сёння плаціць? Ажно 16! Самых розных. Вось выплацілі мы 500 мільёнаў заработку. З іх сто мільёнаў аддалі ў выглядзе падаткаў. Куды ж гэта варта? Далей. Трэба дэталёва разабрацца ў цэнах. Дзе яшчэ можна ўбачыць, каб за літр бензіну ці салярkі вяскоўцы больш як паўвядра малака аддавалі? Хіба ж пры такіх суадносінах можна на ногі падняцца? А кошт угнаенняў, запчастак? Страх! Нехта нядрэнна нажываецца на бедных сялянах.

— "Чырвоная змена" заўсёды славілася і прадукцыйнасцю працы, і высокімі даходамі...

— Сапраўды, у нас пастаянна былі свае грошы. Уласнымі сіламі пабудавалі сотні кватэр, фермы, Палац культуры, дзіцячыя сады і многае іншае. А цяпер — бяром крэдыты, каб заработак людзям выплаціць... Або вазьміце прыватызацыю. Гаспадар выкупляе дом, пабудаваны калгасам. А грошы за яго забірае райфо. Дзе ж справядлівасць? Ну ладна, калі дом за калгаснікам застаецца. Нямала ж іх пераходзяць ва ўласнасць людзей, якія да зямлі нашай ніякага дачынення не маюць.

— Галоўны даход сялян, вядома, не ад жылля, а ад поля, ферм.

— Няма парадку, дык і ад зямлі высокай аддачы не чакай. На які ўраджай можна разлічваць; калі не хапае сродкаў, каб як след пасевы апрацаваць? Вось мы сёлета і сабралі з гектара па 27 цэнтнераў зерня — для нас гэта вельмі нізкі паказчык. Раней садзілі бульбу на 600—700 гектарах. Рэзка зменшыўся попыт, таму пад бульбу занялі ўсяго 400 гектараў. Але і яны спачатку вымаклі, потым высахлі. Так што запас клубняў у нас будзе вельмі бедны. А раней да 20 тысяч тон накопвалі. Чым карміць жывёлу зімой? Сена, сіласу, сенажу нядрэнна назапасілі. Але ж гэтага недастаткова для таго, каб высокія надоі, прывагі атрымліваць. Скараціць пагалоўе? Дык у параўнанні з мінулым мы і так на 250 галоў менш маем буйной рагатай жывёлы, на некалькі тысяч зменшылася свіное пагалоўе.

— Можа, кіраўніцтву рэспублікі на фермераў стаўку рабіць, як раяць некаторыя? Меншая гаспадарка — меншыя страты, большая аддача.

— Калгасам, вядома, патрэбна рэканструкцыя — у адным і тым жа выглядзе дзесяцігоддзямі існаваць яны не могуць. Жыццё рухаецца наперад... Але на адных фермераў разлічваць сёння нельга ніяк. "Чырвоная змена" разам з вяскоўцамі за дзень рэалізоўвае да 20 тон малака. А фермеры? Я добра ведаю аднаго з іх. Пакуль у нашым і суседнім калгасах было сена, іншыя кармы, то і ён трымаў цялушку. Потым збыў. Дзе ж ён возьме таго ж гною, каб ураджай добры сабраць? Магчыма, фермеры і змогуць накарміць народ, але здарыцца гэта не хутка. І не іх адных тут віна — без сучаснай матэрыяльнай, тэхнічнай базы на высокую аддачу зямлі разлічваць нельга.

— Дык якое, Кузьма Іванавіч, галоўнае пажаданне вы б выказалі першаму Прэзідэнту Беларусі?

— Раней наша рэспубліка атрымлівала за год у разліку на чалавека каля ста кілаграмаў мяса, тры цэнтнеры малака. Прыблізна столькі, колькі і ў Амерыцы. Нашы людзі ўмелі і не развучыліся працаваць. Так што няхай Прэзідэнт навядзе парадак у рэспубліцы, наладзіць сувязі з Расіяй, Украінай, іншымі суседзямі. А хлеб, бульбу мы самі вырасцім. Не так важна, рукамі калгаснікаў ці аднаасобнікаў..

Гутарыў Уладзімір БЫЧЭНЯ.

■ Точка зрения

РАДИ ЧЕГО ЖИЛИ?

Было время, когда мы, читая прессу, удивлялись: как это сотни тысяч «лишних людей» в Америке вынуждены вставать в очередь за похлебкой? Тогда нам говорили: это — трагедия, капитализм лишает человека права на труд.

Наша жизнь шла своим чередом. Мы были уверены: не останемся без работы. Дети пойдут в школу, в техникум, в институт. Когда подойдет очередь — получим квартиру. Планировали поездки в отпуск, покупали билеты в театры, подарки друзьям. Теперь же денег, заработанных честным трудом, не хватает на хлеб насущный.

Нынешнее время ознаменовалось развалом экономики, обнищанием народа, упадком нации и культуры, безработицей, братоубийственными войнами, беспредельным ростом преступности. Спрашивается: ради чего все это?

Сегодня нам говорят: «Семьдесят с лишним лет не ту систему строили». Неужто и впрямь кто-то думает, что были мы совсем глупыми — только и работали, надрываясь, «во имя коммунизма»? Работали, чтобы жилось хорошо, кое-что успели сделать. Ради чего все невзгоды терпели? Ради жизни! Войну, разруху, голод, холод — все на своих плечах вынесли. И тогда ни у кого помощи не просили.

А сейчас? Кругом провозгласили независимость. Новоявленные партии насмехаются, критикуют прошлое. Работать бы получше надо, а не искать, кто виноват, кто прав, в этом хаосе.

Мне, прожившему пятьдесят лет, стыдно и обидно. Помощи просим! У кого? Мы, победители, до чего дошли? Или — нас довели? Только и разговоров: «к рынку идем», «рыночные цены», «рыночные экономические отношения», «экономическое пространство». Дорогие мои соотечественники, необходимо всем четко уяснить, что рыночной экономики у нас не будет ни через 2 года, ни через 5 лет. Рынок — это система, в которой созданы условия для цивилизованного взаимодействия, производителей, потребителей и посредников между ними.

Восемь лет шагаем «новой» дорогой. «Свободу» почувствовали: работать бросили, в «бизнес» кинулись. Миллионеры появились. Этого вы хотели? Велика ли доблесть — оплевывать все, что было? Перечеркивать прошлое? Но ведь без прошлого нет будущего. Хотелось бы, чтобы эту истину усвоило нынешнее поколение. И поняло, что только самим, своими руками можно его построить.

А.БОЛОТЕВИЧ. г.Слуцк.



З добрым настроем прыходзяць на працу загадчыца магазіна "Кулінарыя", што ў гарадскім пасёлку Узда, Яўгенія Мікалаеўна Барысевіч і прадавец Валянціна Пятроўна Козіч. За гады работы яны дасканала авалодалі прафесіяй, на высокім узроўні абслугоўваюць сваіх пакупнікоў, пастаянна вывучаюць іх попыт.

*НА ЗДЫМКУ: **Я.М.Барысевіч (злева) і В.П.Козіч.***

Фота Міхаіла БУЛАТА.

МІНСКАЯ ХРОНІКА

ПРАПАНУЕ "ЭРЫДАН"

Па вуліцы Кірава, 1 выдавецка-паліграфічная кампанія «Эрыдан» адкрыла кніжны магазін для дзяцей. Тут прымаюцца заказы на літаратуру, якая выдаецца не толькі ў Беларусі, але і ў краінах СНД.

ЦЫРК АДКРЫВАЕ СЕЗОН

Вялікім маляўнічым спектаклем пры перапоўненай зале адкрыў новы сезон Мінскі цырк. У прэм"еры прынялі ўдзел вядучыя майстры самых розных цыркавых жанраў.

ПАШПАРТЫ — ШКОЛЬНІКАМ

Ва ўрачыстай абстаноўцы групе навучэнцаў мінскай сярэдняй школы № 37 уручаны беларускія пашпарты. Дакументы новага ўзору з рук міністра ўнутраных спраў Рэспублікі Беларусь генерал-маёра ўнутранай службы Юрыя Захаранкі атрымалі выдатнікі вучобы, самыя актыўныя вучні старэйшых класаў.

ПАМЯЦІ ВЫДАТНАГА СПЕВАКА

Лепшыя гады свайго жыцця Зіновій Бабій аддаў Беларускаму акадэмічнаму тэатру оперы і балета. Памяці выдатнага спевака быў прысвечаны вялікі канцэрт, у якім выступілі беларускія артысты, госць з Кіева Анатоль Салаўяненка, брат Бабія Уладзімір і сын Віктар.

НОВЫ ШЭФ МІЛІЦЫІ

Начальнікам галоўнага ўпраўлення ўнутраных спраў Мінгарвыканкома зацверджаны палкоўнік Барыс Казіміравіч Тарлецкі, які да гэтага працаваў першым намеснікам начальніка ГУУС Мінгарвыканкома.

Падрыхтаваў Павел ЖУРБА.

■ Прырода-жартаўніца

ГРЫБНАЯ ЎДАЧА

Амаль кожны год грыбны сезон пачынаецца, калі яго нават самыя заўзятыя лесавікі не чакаюць. Сёлета з вясны лілі дажджы, вільгаці хапала, але цяпла не было. "Вось бы прыгрэла сонейка, — уздыхалі аматары ранніх лісічак,— і грыбніца б кранулася".

Яна і сапраўды кранулася, калі ў пачатку лета рэзка пацяплела. Той-сёй нават паспеў пакаштаваць супу з баравікоў- каласавікоў, крамяных падбярозавікаў, не рэагуючых на радыяцыю лісічак. Але пачалася засуха, грыбы надоўга зніклі. Мінуў ліпень, стаяла сярэдзіна жніўня, а ў лесе — ні сыраежкі, ні лісічкі, ні падасінавіка. Нават мухамораў і іншых "воўчых" грыбоў не было.

І вось у адзін жнівеньскі дзень хтосьці, шукаючы брусніцы пад вёскай Моладзі, у маладняку знайшоў некалькі баравічкоў.

— Грыбы пайшлі, — перадавалі ў хуткім часе людзі адзін аднаму ў аўтобусах, у чэргах ля магазінаў.

З недаверам, без кошыкаў і вёдраў, а толькі з цэлафанавымі мяшэчкамі рушылі і гараджане, і вяскоўцы правяраць навіну. Не адзін кіламетр давялося выхадзіць ім баравымі мясцінамі, а грыбоў нідзе не было. Калі ўжо пачалі смяяцца з дасціпнага жарту аб баравіках, хтосьці выпадкова заглянуў у малады ельнічак — і ажно аслупянеў ад нечаканасці: там, куды ні кінь вокам, тырчэлі шапачкі маладзенькіх баравічкоў.

Вестка аб пачатку "ціхага" палявання распаўсюдзілася з хуткасцю маланкі. Не спатрэбіліся ніякія загады ні міністра лясной гаспадаркі, ні таго, хто кіруе прыроднымі рэсурсамі і аховай навакольнага асяроддзя.

Сёння дзесяткі тысяч (без перабольшання) людзей на веласіпедах, матацыклах, машынах, а многія і пешшу накіроўваюцца ў лагойскія лясы і вяртаюцца не з парожнімі кошыкамі, вёдрамі. Баравікі, падасінавікі, падбярозавікі, лісічкі нясуць і вязуць з бароў і гаёў не толькі дамоў, але і на рынак, якім цяпер стала асфальтаваная магістраль Мінск — Віцебск. Пры ўездзе ў г.п. Плешчаніцы, ля Слагавішча, Казыроў, паблізу ад аўтазаправачнай станцыі, на скрыжаванні аб"язной дарогі і той, што вядзе на Янушкавічы, у многіх іншых месцах ідзе бойкі гандаль грыбамі. За вядро лісічак яшчэ нядаўна давалі ажно 500 тысяч недэнамінаваных "зайчыкаў".

Кожную раніцу, ідучы на работу, бачу, як з аўтобусаў, што прыбываюць з Мінска, выходзяць людзі з рукзакамі. Яны спяшаюцца да раённага вузла сувязі, каб на якім-небудзь спадарожным транспарце дабрацца да Гасцілавічаў, Алешнікаў, Юркавічаў, Кроквы. А там — лясная прастора, дзе ў патаемных месцах схаваліся баравікі, лісічкі...

Гляджу на гэтых людзей і па-добраму зайздрошчу ім, бо і самога цягне ў лес, на пошукі грыбной удачы.

Іван СІЛЯЎКА. Лагойскі раён.







*НА ЗДЫМКАХ: 1. Урач-стаматолаг **Л.Ф.Полахава**. 2. У работнікаў зубатэхнічнай лабараторыі **А.А.Кундро, У.І. Мацвеенка, С.П.Тарасевіч, В.І.Радыёнавай** звычайны працоўны дзень. 3. Артапедычнае аддзяленне: урачы-стаматолагі **Я.А.Агароднікаў, Г.Ю.Панасенкава** і галоўны ўрач паліклінікі **Я.А.Васількові**ч праводзяць невялікую кансультацыю.*

Фота Анатоля БАСАВА.

■ Фотарэпартаж

БЕРАЖЫЦЕ ЗУБЫ ЗМАЛКУ

Непрыемная гэта штука — зубны боль. Той, хто хоць раз яго адчуў, мяркую, пагодзіцца і скажа: «Лепш не ўспамінаць». Так-то яно так. Але калі ўжо прыцісне, — без урача-спецыяліста не абысціся.

Сёння побач з такімі «моднымі» хваробамі, як інфаркт, стрэс, СНІД — прагрэсіруюць і зубныя захворванні. Галоўны ўрач абласной стаматалагічнай паліклінікі Я.А.Васількові назваў лічбу — дзевяноста. Столькі працэнтаў насельніцтва вобласці хварэе «на зубы». І, што асабліва сумна, вельмі многа сярод гэтай колькасці дзяцей, як школьнага, так і дашкольнага ўзросту. «У чым жа тут прычына?» — пацікавіўся я ў Якава Аляксандравіча.

— Прычына, як правіла, бывае не адна, а некалькі, — зазначыў ён. — Няякаснае харчаванне, адсутнасць у арганізме неабходных мікраэлементаў. Відаць, уплываюць і вынікі чарнобыльскай аварыі. Але галоўная — большасць нашых пацыентаў ігнаруюць элементарныя правілы гігіены. Да гэтага неабходна прывучыць дзяцей змалку: у дзіцячым садзіку, школе. Не трэба злоўжываць цукеркамі. Менавіта ў ласуноў часцей за ўсё і здараецца карыес.

Парады слушныя і не такія ўжо складаныя. Але прытрымлівацца іх іншы раз не хапае ні цярпення, ні жадання. І тады — вымушаны візіт да ўрача-стаматолага. Успомніўшы пра бормашыну, пацікавіўся, як тут наконт абязбольвальнага.

— Абыходзімся без «крыкаіну», — пажартаваў Якаў Аляксандравіч. — У нас нядрэннае абсталяванне. Плюс вопытныя спецыялісты, якія, перш чым пачаць лячэбную працэдуру, стараюцца падрыхтаваць пацыента псіхалагічна.

У абласной стаматалагічнай паліклініцы калектыў, сапраўды, выдатны. Тут не адзін ужо год працуюць урачы Я.А.Палякова, Л.Ф.Чарапавіцкая, В.М.Шостак, З.В.Аніфер, Т.П.Тумеля, Л.Ф.Полахава.

З адным з іх — Людмілай Феліксаўнай Полахавай мне ўдалося пагутарыць. Яна ў некаторым сэнсе стала ўрачом-стаматолагам выпадкова. Марыла быць педыятрам. Але пры паступленні ў Мінскі мединстытут яе ў прыёмнай камісіі загітавалі ісці на стаматолага.

— І я не шкадую, што так атрымалася, — сказала Людміла Феліксаўна. — Гэта маё прызванне. Наша работа ў чымсьці нагадвае работу ювеліра: патрэбна такая ж дакладнасць, упэўненасць.

І яшчэ адзін штрых хацелася б дадаць да сказанага: абласную стаматалагічную паліклініку ў якасці практыкантаў наведваюць студэнты мединстытута і медвучылішчаў. Тут ёсць чаму і ў каго павучыцца.

Акрамя стаматалагічнага аддзялення ў паліклініцы дзейнічае артапедычнае, зубатэхнічная лабараторыя. Не адну сотню людзей абслугоўваюць тут штогод. І гэта вельмі добра, калі можна атрымаць неабходную дапамогу ў вопытных спецыялістаў. Але, успомніўшы вядомае выслоўе — хваробу лягчэй папярэдзіць, чым вылечыць, — хацелася б зноў нагадаць словы Якава Аляксандравіча: зубы трэба навучыцца берагчы змалку.

Мікалай ЖУЧКО.

Крымінал

"ВАША МАЁМАСЦЬ АРЫШТАВАНА"

— такое не раз чулі несумленныя бізнесмены з Салігоршчыны, Любаншчыны, якія настойліва ўхіляюцца ад падаткаў

Па вопыту работы Салігорскі міжраённы аддзел падатковых расследаванняў, вядома, не можа параўнацца з заходняй падатковай паліцыяй. І ўсё ж яго работнікі, як кажуць, дарэмна хлеб не ядуць. За паўгоддзе яны праверылі 207 аб"ектаў — 17 дзяржаўных прадпрыемстваў, арганізацый, 130 — прыватных прадпрымальнікаў. Выяўлена 190 розных парушальнікаў падатковага заканадаўства, узбуджана пяць крымінальных спраў, спагнана 12 мільёнаў рублёў штрафаў. А ўсяго дзевяць яго супрацоўнікаў вярнулі ў бюджэт амаль паўмільярда рублёў, якія махляры спрабавалі прысвоіць.

— Як спраўляецеся з такім аб"ёмам работ? — пытаю ў кіраўніка аддзела Л.В.Барташэвіча.

— Касцяк аддзела — былыя супрацоўнікі міліцыі, — адказвае Леанард Віктаравіч. — "Звычкі" несумленных бізнесменаў яны ведаюць добра, дзейнічаюць прафесійна. Таму большасць выкрытых махляроў імкнуцца адразу разлічыцца з дзяржавай.

— А калі не?

— У нашым арсенале дастаткова сродкаў, каб прымусіць паважаць закон. Злосных парушальнікаў мы штрафуем, падатковая інспекцыя мае права закрыць рахунак сквапнага бізнесмена ў банку, арыштаваць маёмасць і нават канфіскаваць яе.

І гэта не проста пагроза. Напрыклад, малое прадпрыемства "Зубр" пасля праверкі павінна было дадаткова пералічыць у бюджэт 99,9 мільёна рублёў. А вярнула ўсяго 19 мільёнаў. І дзяржаўная падатковая інспекцыя закрыла яго рахунак у банку, арыштаваны два "МАЗы", маёмасць офіса. Выкрыты махінацыі і ў міжгаспадарчым прадпрыемстве "Ласунак", якім кіруе М.В.Бараноўскі. Яго прадстаўнік рэалізоўваў у Карэліі тавар, не афармлены дакументальна, атрымліваў наяўныя грошы, ад чаго ў бюджэт недаплачана 137 мільёнаў рублёў.

Аб падрабязнасцях гаварыць рана, бо ўзбуджана крымінальная справа, вядзецца следства. А пакуль што закрыты рахунак "Ласунка" ў банку, арыштавана яго маёмасць.

Здараецца, што дзеянні аддзела аспрэчваюцца ў судзе. Напрыклад, таварыства з абмежаванай адказнасцю "Мазінс" яшчэ ў пачатку года павінна было даплаціць у бюджэт 19 мільёнаў рублёў. Але замест гэтага падало ў суд. Праўда, акрамя дадатковай платы ў выглядзе судовай пошліны нічога "Мазінс" не выйграў. Патрэбна не толькі выплаціць доўг з улікам інфляцыі, а і кругленькую суму пені.

Але не толькі гэтыя факты сведчаць аб высокім прафесіяналізме работнікаў аддзела. Яны не сякуць з-за пляча.

— Мы заўсёды аналізуем: парушэнне падатковага заканадаўства зроблена выпадкова ці наўмысна, — гаворыць Л.В.Барташэвіч. — У першым выпадку можам проста папярэдзіць вінаватага, вядома, пры ўмове, што ён чэсна разлічыцца з доўгам. А калі недаплата складзе больш за 40 мінімальных зарплат, то маем права адразу прыцягваць махляра да крымінальнай адказнасці. Яшчэ мінулай вясной да такой меры можна было звяртацца толькі пасля паўторнага парушэння. Цяпер санкцыі ўзмацняюцца. Што дае нам магчымасць дзейнічаць больш аператыўна. Так, вырашаецца пытанне аб прыцягненні да крымінальнай адказнасці кіраўніцтва малога прадпрыемства "Роніс", якому прад"яўлены санкцыі на дадатковае пералічэнне ў бюджэт 32,8 мільёна рублёў.

Дык, можа, каб не трапляць у сеткі ахоўнікаў падаткаў, увогуле не трэба арганізоўваць малое прадпрыемства, кааператыў? Гандлюй сабе паціху, не афармляючы дакументаў. Работнікі аддзела, аказваецца, знаходзяць і такіх хітруноў. Напрыклад, нехта Л. Цішком прадаваў аўтамабілі, прыгнаныя з Германіі. Устанавілі, што перакупшчык рэалізаваў 11 аўтамашын, паклаўшы ўвесь "навар" у кішэню. Падлічылі: ён павінен выплаціць у бюджэт 42 мільёны рублёў. Нягожа! Цяпер ім займаюцца следчыя органы...

Карацей, з гэтым аддзелам трэба жыць мірна. Для чаго патрэбна — толькі паважаць і выконваць законы.

Уладзімір ПОЛІН.

Александр МИХАЙЛОВ,
обозреватель международного ежемесячника «Совершенно секретно»

Последний финансист империи

О предсмертных годах СССР с точки зрения финансиста и языком финансиста рассказал в своей книге В.С.ПАВЛОВ. Насколько я помню, он был единственным среди министров финансов СССР финансистом "от и до".

— Ну, во-первых, в книге речь идет и о сегодняшних днях, о том, как нам с помощью финансовых рычагов все-таки перейти к настоящему рынку. А во-вторых, и до меня был не один "природный" финансист — например, Зверев. Сталин поставил его министром прямиком с районного уровня: в 1937 году выбирать еще не из кого — кто в лагере, кто в земле.

— Вы полтора года провели в тюрьме. Выходит, ваша трудовая жизнь начиналась дважды?

— Да. В 1958 году я — сотрудник инспекции госдоходов Калининского райфинотдела, мои подопечные — завод "Серп и молот", "Компрессор", хлебозавод, щеточная артель, артель, штамповавшая пуговицы для кальсон из старых склеенных газет, артель, рубившая гвозди из проволоки, собранной на свалках. Второй раз жизнь началась, когда я вышел из тюрьмы, узнав на своей шкуре, как работают другие артели — полицейские.

— Неужто для вас это было открытием?

— Откуда я мог знать? Из "органов" я только немного знаком был с внешней разведкой, которая добывала в наших интересах секреты науки и техники и выполняла отдельные щекотливые поручения: искала возможность закупить в ЮАР четыре миллиона тонн кукурузного зерна, прорабатывала детали южнокорейского кредита, общалась с Израилем, искала подходы к Чили — в то время никто заикнуться не мог, что мы имеем какие-то контакты с этими странами. А в тюрьме мне пришлось упорно изучать другую "науку": следствие, правосудие.

— Вы не разочаровались в людях, посидев в "Матросской тишине"?

— Люди разные. Нашу охрану постоянно "освежали": спецназ из Екатеринбурга, Новгорода, Архангельска. И везде разные люди. Самое тяжелое другое. Я понял, что наша система правосудия построена на правиле: если попал — не выйдешь. У нас много судей, за всю жизнь не вынесших ни одного оправдательного приговора.

— Но вам-то повезло, и мы сидим, пьем чай с курагой и орехами... Помните первый день на свободе?

— Я услышал шаги в коридоре тюрьмы. Надзиратели ходят неслышно — на полу ковровые дорожки, а это были нескрывающиеся шаги, отпиралась дверь на этаже, от сквозняка табачный дым уже по-другому стелился в коридоре. Мы как раз играли с соседом в нарды...

— На интерес? Или...

— Все зависит от договоренности. Зашел начальник изолятора, мы вскочили, как полагается, и — он протянул мне руку. Я обомлел. Это был серьезный знак. Он сказал: собирайтесь. Нам вернули вещи и деньги, оставшиеся в карманах в момент ареста. У меня — пятьдесят рублей. Из тюрьмы нас вывозили на машинах, чтобы не беспокоить газетчиков и публику, сразу за воротами я попросил остановить машину — увидел жену. В квартире Бакланова собралось застолье, хозяйка, как всегда, задерживалась на кухне, откупорили бутылку "Столичной", выпили по рюмочке и замерли... Хозяйка наконец-то заняла свое место, тоже пригубила и ахнула: "А что мы пьем?!" В бутылке оказалась вода! "Не может быть, покупала ведь в магазине, на Арбате!" Вот тогда я почувствовал, что мы "вернулись в другую страну".

— Скажите, Валентин Сергеевич, кошки на душе не скребли, когда шли устраиваться на работу? А вдруг бы вас никто не взял? Вдруг бы испугались за репутацию?

— Я все взвешивал в тюрьме. Я многим нужен — люди моего дела более необходимы рынку, чем социализму. Не отвлекаясь на партийные должности, я всю жизнь занимался финансами и поэтому решил: не пропаду. Но допускал, что все двери закроются, первых секретарей обкома не мне учить, как оставлять людей без воздуха: нет вакансии, пообещали другому, позвоните через месяц... Так и делали. Учредители одного банка предложили мне возглавить его, но тут же этот банк отказались регистрировать: сначала, мол, найдите нового председателя правления. Но я нашел себе работу "за сценой": консультирую в частной исследовательской фирме, являюсь советником некоторых банков.

— Вы очень долго работали в тени и там, в тени, совершали ничего не говорящие публике перемещения: из Госплана в замы министра финансов, затем, вроде против вашей воли, — в Комитет по ценам, затем опять в министерство, уже министром, а потом вдруг — премьер. Почему именно вас так резко вынесло наверх?

— Все мои назначения были, как говорят, не благодаря, а вопреки, от безысходности, что ли. Для того руководства министр финансов казался чиновником, дьячком-счетоводом, не имеющим особого значения. Как я стал министром? Ушел Гостев, вовремя поняв, что кончается время Госплана и старой системы управления, наступает реформа цен и денег, — ему были чужды эти перемены, он ушел, позвали меня, а то "бюджет делать некому". На все мои вопросы махали рукой: "А, что с тобой говорить! Работай". Премьер-министром я стал еще проще, без всяких встреч и разговоров, по телефонному звонку.

— Не может быть.

— Это вам так кажется, людям с улицы. Рыжкова внезапно "ушли". Работать при нем мы уже не могли: экономику сдали на службу политике, нас связали по рукам и ногам и расстреливали прямой наводкой, и мы понимали: за развал мы же еще и ответим. Надо было или всем уходить, или устранять Горбачева, продвигать Рыжкова и работать. Рыжкова еще на съезде атаковали депутаты: согласитесь, мы сделаем вас президентом, сами все, без вас, ваше дело сказать только: да. Но Рыжков, видимо, находился под сильным влиянием Горбачева, он, на мой взгляд, слишком уж прислушивался к его мнению, он даже "да" сказать не смог. За безвестного депутата Оболенского проголосовало двадцать процентов, а Рыжкова вообще бы на руках вынесли к победе, но — нет, он и здесь пошел на поводу у Горбачева, прогнулся, отказавшись от выдвижения...

— Теперь вы поняли, как ошибались?

— Да нет. Горбачев всегда любил чужие руки, которые бы делали грязную работу за него, а он чтобы был не в курсе, далеко, на отдыхе. Чтобы удержаться у власти, он стравливал других: Лигачева с Ельциным, дал Ельцину отсидеться в Госстрое и, по сути, нажал на Полозкова, чтобы тот уступил Ельцину в борьбе за пост Председателя Президиума Верховного Совета РСФСР... У Горбачева нет друзей, каких-то человеческих теплых чувств. Человек ему нужен только до того момента, когда он решит: "Все. Его пора сдавать". Крючков трижды подходил к нему: надо спасти Хонеккера, Горбачев в ответ смотрел на него пустыми глазами, не желая спасать старика, больного, друга нашей страны, которому мы многим обязаны, проявить простое милосердие и сострадание.

— Как же все-таки решились вывезти Хонеккера из Германии?

— В Ореховой комнате собрались члены Совета безопасности. Крючков не выдержал и вне повестки снова потребовал, теперь при свидетелях: надо спасать. И все поддержали: за Хонеккера. Горбачева зажали в угол, и он раздраженно отмахнулся: "Ну делайте, делайте, что я вам мешаю, что ли?!" Горбачев боялся упустить власть и устраивал постоянные чистки — то одним махом выгнал треть членов ЦК, то громил партократов, то "неперестроившихся", то "нарушителей антиалкогольной кампании".

— Почему же на место Рыжкова он выбрал вас?

— Позвонил и сказал: будет Совет Федерации, несколько вопросов, в том числе о премьере, я выскажусь за тебя. Я удивился, претендентов хватало: Маслюков, Бакланов, Щербаков, Силаев, Абалкин, Воронин, но главные два — Маслюков и Воронин, с остальными Горбачев играл, он любил такие затейливые смены и неопределенность, чтобы выяснить — кто за кого. Так было и с председательством в России: взял и приказал выдвинуть Бакатина, "своего", Горбачева, тот проиграл, набрав три процента, сколько было бы и у Горбачева. Вот и выяснили: три процента, столько и было. Но Горбачев выбрал вместо себя Маслюкова — у него госплановский опыт, возраст подходящий, связи с ВПК, но Маслюков отказался, понимая, что будущему премьеру предстоит испытание пострашнее, чем у всей...

— Кто был за вас?

— Республики. Горбачев снова позвонил: проголосовали за тебя. Готовься и работай. Я сказал: хорошо бы встретиться, обсудить, выяснить, что ты хочешь, чего хотим мы, договориться. А он: — потом, потом. Мы так по этому глобальному вопросу и не поговорили.

— Горбачев разбирался в экономике?

— Я всегда смеюсь, когда говорят, что нынешние руководители "понимают макроэкономику". Что такое "макроэкономика"? Как можно понимать все вообще, не понимая, что делается там, внизу. Я скажу просто: политик должен видеть экономику как сеть и понимать, зачем он берется за ее узел — чтоб укрепить или чтобы развязать, и тогда вся сеть поползет: ячейка за ячейкой. И второе: политик должен за мертвыми числами видеть живые интересы людей, движение материальных средств. Горбачев этого не мог. И Рыжков не мог — он технолог.

— Хорошо, Валентин Сергеевич, вас бросают из огня да в полымя, без церемоний, на заклание. И все-таки — почему вы согласились вот так, сразу, не выставив своих условий?

— Вам теперь уже не понять наше поколение, наше время. У нас не принято было отказываться от работы, когда ее доверяют. Мы даже не спрашивали о зарплате, это теперь первый вопрос... Я, как и все мои сверстники, сотрудники, многого ждал от Горбачева. Мне казалось: ему волей-неволей придется совершенствовать, переделывать экономику страны, это Брежнев мог доживать на старых запасах, а Горбачева подпирало время.

— Вот здесь вы ошиблись?

— Меня так воспитали, что я за каждым человеком пытался увидеть его идеал, границы, за которые он не переступит. Мне казалось, что Горбачев хочет сохранить Союз и, следовательно, свою власть, но действия Горбачева не имели никакой логики. Весной 1991 года я понял: на него давит Ельцин, и Горбачев решил меня "сдать", он пообещал мой пост Щербакову, не догадываясь о наших приятельских отношениях. Я напрямую подошел к Горбачеву и сказал: уйду, как только скажете. Он замахал руками: "Ты что? Ты и думать не смей! Выбрось из головы! Я буду тебя отстаивать".

— Почему вы так долго связывали с Горбачевым светлые надежды? Вы не знали, что не Горбачев выдумал перестройку, тем более в экономике...

— Русская история началась не в 1985 году и не в 1917-м. Россия всегда была экономически в чем-то отсталой, в разные годы в разной степени. Каждый век имел свой букет "перестроек", и реформы завершались успешно, когда опирались на реальные ресурсы страны. А какие наши ресурсы? В первой половине века это были нетронутые природные богатства, избыток населения в деревне, то есть дешевые руки, и безграничная государственная власть, не скупящаяся на жизни подданных ради своих целей. Чем богаты, тем и рады, бессмысленно рассуждать, хорошо это или скверно: так исторически сложилось. Так же была проведена индустриализация 30-х годов, руководители Советской России не только шли обычным русским путем "копай глубже — кидай дальше", "навались!", они еще верно выбрали время. Все нынче с умилением вспоминают годы нэпа, но в то время Запад нам не продал ни одного завода. Никто не хотел нашей независимости. Индустриализацию начали вовремя, именно в годы "великого кризиса", когда Запад, чтобы устоять, хватался уже за любую возможность заработать, именно тогда мы купили ГАЗ, Магнитку, "Уралмаш", весь хребет нашей экономики. У России был опыт именно таких реформ. Но после войны дешевые рабочие руки и природные богатства перестали нас выручать...

— А освоение целины?

— Целина и была последним рывком, уже вокруг нее начались споры с "антипартийной группировкой". Надо дать каждому кусок хлеба. Но как? По-привычному: натиском, мобилизацией или вкладывать деньги в Черноземье, в Нечерноземье, искать новые технологии, по уму обустроить то, что есть. Брежнев провел одну великолепную пятилетку, но все понимали: двадцатый век требует прорыва в новые технологии, тогда начались разговоры о научно-техническом прогрессе, и наука продвинулась хорошо, но с внедрением не получалось нигде, кроме армии. Я работал в Госплане, его деятельный, решительный руководитель Байбаков не раз подавал наверх записки о том, что, если мы не будем меняться, скоро все посыплется. Записки или очень мягко просили забрать, или читали безмолвно.

— Почему?

— С одной стороны, не верили, что все так серьезно. С другой — окружение Брежнева понимало, что на их век прежней экономики хватит. А с третьей стороны, все не умом, так чутьем понимали, что нужен поворот не просто в советской истории, а в русской истории, — большая ответственность, возможны большие потрясения.

— Валентин Сергеевич, как сотрудник Байбакова, вы участвовали в разработках Госплана, но с какого времени вы начали пытаться вносить лично свой вклад в реформу?

— У меня и Деменцева была идея изменить стоимостную структуру. Понимаете, деньги бывают разные. Деньги, которые мы добавляли людям к зарплате, ничего не добавляя в магазины, — не деньги. Неизбежно вырастут цены — этим все и закончится. Реальные деньги, реальные работающие цены можно свести к цене хлеба и цене ткани. С хлебом вы знаете как обращались — кормили скот, а комбикормов не хватало. Мы предложили повысить цены на ржаной хлеб с 13 копеек до 25 и на пшеничный — с 18 до 33. Одновременно выплатить поголовную стопроцентную компенсацию с учетом, что дети едят больше взрослых. Мы посчитали, что на одну десятую снизится потребление хлеба, а это 15 миллионов тонн зерна, сможем удвоить выпуск комбикормов для личного подворья, поднять закупочные цены на хлеб, что сильно поддержит деревню, — "хлебные деньги" как искра должны были завести весь мотор. А самое главное, что реформа стала бы первым реальным шагом к рыночной экономике. С нее начат был бы отход от старой сталинской стоимостной структуры народного хозяйства, она позволила бы поднять оплату труда, сделать "работу" дорогой, чтобы ее выгодно было экономить. Конечно, само слово "рынок" мы не использовали, но в уме-то держали именно его. На то и финансисты.

— Как вы все это оформили?

— Под грифом "Совершенно секретно" мы описали наши предложения и приготовили постановление ЦК, Совета Министров, Президиума Верховного Совета.

— Ваше предложение встретили в штыки?

— Наоборот. За два месяца до смерти "хлебную" реформу благословил Брежнев, подписав после обсуждения и одобрения Политбюро все постановления. На места рассылались новые прейскуранты, но утечки информации мы не допустили. Начало реформы было назначено на 15 января 1983 года.

— Я помню, в нашей школьной столовой тогда появился плакат: "Хлеба к обеду в меру бери. Хлеб — это ценность, им не сори!"

— Да, одновременно мы готовили людей, неявно. Я и предположить не мог, что смерть Брежнева нас подкосит. Осталось две-три недели, и меня оглушило известие: новые прейскуранты отозвать и уничтожить.

— Андропов был против?

— Андропов был "за", он участвовал в обсуждениях реформы на Политбюро, подписывал. Просто в его кабинет пришли три товарища, которые решили поскорее присягнуть на верность новому генсеку и проявить заботу, чтобы он оценил. Они сказали: народ, Юрий Владимирович, вас не полюбит. Что же вы, только заступили и уже повышаете цены на хлеб. Поверьте нам, кто больше нас вам добра желает, — никто не поверит, что это до вас еще решено. И Андропов к ним, к сожалению, "прислушался"... Из-за этих "заботливых" товарищей подкосился бюджет, куда уже были занесены доходы от повышения "хлебных цен", лишилась своей сердцевины и будущего Продовольственная программа, а народ получил водку — "андроповку" и повышение цен на ювелирные изделия — бессмысленные и разовые меры, которые ничего не могли дать экономике.

— А как же звали этих товарищей?

— Михаил Сергеевич Горбачев, Николай Иванович Рыжков, Борис Иванович Гостев (завотделом ЦК). Это был тяжкий удар, для финансов страны — особенно. С Горбачевым я никогда про это не заговаривал, с Рыжковым заводил разговор, но он всегда от него уклонялся. Спустя восемь лет Рыжков сам схватился за "хлебные деньги", но было уже поздно.

— Валентин Сергеевич, обыватель уже несколько лет подряд слышит цифру "24 миллиарда долларов", которые якобы обещал нам Запад. Что это за деньги? Откуда эта цифра?

— Я не отпираюсь: цифру высчитал я. К 1989 году уже было ясно, что у нас нет своих ресурсов для изменения структуры экономики, для того, что я называл реиндустриализацией, для прорыва в XXI век. Надо было попробовать привлечь к обновлению Союза западные деньги, технологии, машины. Я прикинул, что нам в разной форме требуется 24 миллиарда долларов, и наметил, как их распределить, чтобы эти деньги не канули бесследно, а продвинули наше машиностроение, насытили рынок. Западу сотрудничество с нами было выгодно — мы обеспечивали загруженность западной промышленности. Свою идею я изложил Роберту Максвеллу. Она ему приглянулась, и он рассказал ее Горбачеву.

— Горбачев доверял Максвеллу?

— Да, и охотно принимал его.

— Максвелл относился к небольшому числу предпринимателей, имевших "особые" отношения с Советским Союзом, сейчас за всеми этими людьми шлейфом тянутся подозрения в связях с КГБ, в отмывании "денег партии". В отношении Максвелла эти слухи особенно усилились после его самоубийства.

— Странное самоубийство. Максвелл не был человеком, способным опустить руки, повесить нос. Мне кажется, крушение империи — результат конкуренции, и в интересах Англии было Максвелла поддержать. Да, он занял деньги, но они же не пропали, просто их оборот оказался недостаточно быстрым. Что касается "денег партии" — партийный бюджет налогом не облагался, никак не соприкасался с госбюджетом, но я считаю, что все слухи вокруг "партийной казны" — глупость, игра. Максвелл по моей просьбе прощупал позиции некоторых финансистов и дал мне "наводку", с кем надо поговорить. Я попросил у Горбачева разрешения выехать в США в частную поездку, чтоб не поднимать большого шума. Официально я ехал читать лекции.

— Максвелл нашел миллиарды для Союза в США?

— Скажем так: и в США тоже. Я имел важные встречи и находил понимание, мне казалось, что "новое мышление" наконец-то даст реальные плоды и Союзу, но в заключение мне дали понять, что деньги в нас вкладывать готовы, но требуется благословение политиков. Я пообщался с американскими политиками, и мне сказали: Куба, Вьетнам, Северная Корея. Уходите оттуда — и вот вам ваши 24 миллиарда долларов, больше вам ничего не надо. Конечно, это была политическая демагогия.

— Горбачев огорчился?

— Когда я приехал и попытался доложить, то он меня даже не принял: он все знал. Горбачева мгновенно осведомили в обход всех известных каналов связи.

— И вы знаете, кто его осведомил?

— Знаю. Цифру определил я, но убить ее я уже не мог, цифра начала жить сама по себе. Ее использовал Запад, чтобы зацепить на крючок Гайдара, и она пошла уже с его подачи. По правде, "24 миллиарда долларов от Запада" — миф, никогда никто не обещал и не даст. У них самих этого нет. Я всегда убеждал Горбачева: не надейтесь, денег вам никогда не дадут. Вам заплатили за Германию, и заплатили как нищему. Больше — ничего.

— Он плохо торговался?

— Он не торговался! Так не торгуются — бери все, что хочешь, а мы уезжаем, а уж потом вдруг спохватываться и писать жалостливые письма: может, подкинете что-нибудь на бедность? Советский Союз мог за свои политические уступки получить с Запада денег достаточно для экономического возрождения, и я убежден: основная вина за пренебрежение интересами Отечества лежит лично на Горбачеве. Он сам предлагал даже то, чего не просили: наши войска из Венгрии, например, предлагалось выводить в сроки, которые технически не осуществимы, — венгры, чехи говорили, что железные дороги не могут в эти сроки пропустить! Меня особенно поразила история с Красноярской радиолокационной станцией. Это — огромное строительство, вложены колоссальные средства, проведены дороги, вода, свет и т.д. Я предложил: давайте не будем ломать готовый город, сделаем там научный городок, создадим производство. Спросил у военных: есть такая возможность? Начальник Генерального штаба Моисеев подтвердил: вполне возможно. Но Горбачев замахал руками: делайте, как решили дипломаты. Дипломаты принесли текст договора: мы должны разрушить станцию.

— Быть может, это обычная практика при подобных соглашениях?

— Это неслыханно.

— Простите, но Горбачев был не один, в его деяниях повинен целый правящий слой, да и вы в руководстве были не последним человеком, что ж мы все валим на одного...

— Так кажется со стороны. На самом деле ни один договор предварительно не обсуждался ни Кабинетом Министров, ни причастными ведомствами. Даже после подписания соглашений государственные чиновники высшего ранга не имели ни малейшего представления о том, какие условия подписал Горбачев от имени Советского Союза. В 1991 году в Лондон, на встречу руководителей стран "семерки", Горбачев от Кабинета Министров взял Щербакова. По возвращении молчание. Я обратился к Щербакову: ну хоть ты мне скажи! А он усмехнулся: ты думаешь, я что-нибудь знаю? Их только на полчаса запустили в зал заседаний, они погуляли меж столов, и сразу же их выпроводили, все оставшееся время — улицы, музеи, магазины. О чем в Лондоне договорились? Договорились ли? Никто не знает.

— Может быть, Горбачев бескорыстный подвижник — ему казалось, что между государствами должны начаться новые отношения, лишенные прежних жестких расчетов?

— Я знаю, что такие люди бескорыстны прежде всего в личной жизни, а Горбачев был чрезвычайно прижимист, когда дело касалось собственного благоустройства. Все, конечно, знают, что для руководства в Советском Союзе хватало дач. На любой вкус и размах. И только одному Горбачеву их не хватило. Для него выстроили две новые: в Подмосковье и в Крыму — знаменитый теперь Форос. Причем выстроили в местах, выбранных только с точки зрения прихоти, в местах, где любое строительство невероятно дорого. Форос, обошедшийся Советскому Союзу почти в миллиард долларов, поглощается морем, и нужны будут постоянные огромные траты, чтобы его спасти. Когда я стал премьер-министром, я попросил узнать, кто разрешил там строить, кто дал столько денег.

— И не смогли узнать?

— Я выяснил, что никто не рассматривал и не утверждал смет и проектов, а деньги для Горбачева взяли из сметы Министерства обороны и КГБ за счет средств на строительство жилья для военнослужащих.

— Валентин Сергеевич, для обывателя ваше имя намертво связано с "обменом денег". Прошло два, нет, уже три года, как вы считаете — обмен прошел успешно?

— В общем — успешно. Обмен денег задумывался как денежная реформа и должен был подкрепиться реформой цен и зарплаты, но на остальное у нас времени не хватило, поскольку пришлось начинать раньше срока, — правительство России, пытаясь свалить Центр, "гнездо тоталитаризма и бюрократии", толкнуло шахтеров на забастовки, помогало им деньгами, это был удар настоящий. Производство упало на восемь процентов — по нынешним временам детская цифра, но для нас тогда это стало трагедией. Не было закона о забастовках, никакого опыта: что делать, как договариваться? Обменяв деньги, мы подсчитали, что нам не предъявлены к обмену 12 миллиардов рублей и вдвое больше заморожены на счетах, так как хозяева затруднились объяснить происхождение этих денег. Уже в тюрьме из газет я узнал, что после апреля 1991 года цены к концу года выросли всего на полтора процента — а это ведь прежде всего благодаря обмену. Разве это не результат?

— Как вам удалось соблюсти секретность в подготовке обмена денег?

— Секретности не получилось, хотя мы принимали все мыслимые меры. Все документы я показывал Горбачеву в рукописном виде: из рук в руки. По телефону ничего не говорилось. Но Горбачев странным образом отдал свой экземпляр решения в свой аппарат, и, естественно, за десять дней до начала обмена осведомленные органы мне доложили, что "определенные структуры" усиленно меняют крупные деньги на мелкие, да еще с доплатой, хотя, как вы знаете, жулики всегда стремятся держать деньги именно в крупных купюрах.

— Вы прикидывали ущерб от утечки информации?

— Да. Мы рассчитывали отсечь примерно тридцать процентов наличности, а получилось только пятнадцать. В два раза меньше.

— А пытались провести расследование: каким путем экземпляр Горбачева достиг "определенных структур"?

— Я не имел для этого возможностей.

— Краткое пребывание "демократической России" в составе Советского Союза ознаменовалось бесконечными авантюрами и казнокрадством, не распутанными до сих пор: Артем Тарасов, чеки "Урожай-90", "дело о 140 миллиардах", "дело АНТа"...

— Виновных и тогда плохо искали, а теперь и вовсе не найдут, столько уже нового наворочено. Я не берусь судить, кто и как грел руки на этих делах. В то время руководство новой России желало любой ценой вырваться из СССР, и это стремление совпало с интересами разнокалиберных своих и иностранных проходимцев. И еще такая причина: в смутные времена в народе появляются самые разнообразные невероятные мечтания, суеверия, растет невежество, люди верят предсказателям, колдунам, эти настроения настолько сильны, что достигают самого верха, и, может быть, кто-то из российских сановников искренне попадал под обаяние простых решений, способных за сто дней превратить страну в цветущий сад. Были упразднены прежние правила игры, нравственность, благо наш народ до поры до времени безропотен: ну как это можно, как было в истории с чеками "Урожай-90", забрать у крестьян хлеб, а взамен ничего не дать? Или месяцами не платить зарплату? В советские времена, что бы о них ни писали, мы должны были каждые пять дней отчитываться за своевременную выплату зарплаты, пенсий, пособий, а если задолженность по стране была свыше десяти миллионов — надо было объясняться на Политбюро. Я выступал против пресловутых чеков, Силаев получил разрешение на эти игры непосредственно у Горбачева.

— Силаев умел настаивать?

— Больше всего его настойчивость проявилась в заполучении в собственность дачи. Он не один раз ходил ко мне: дайте мне возможность выкупить. Тогда о приватизации и речи не было. Как до меня выкупили госдачи некоторые товарищи из окружения Рыжкова — я не знаю. И Силаеву честно говорил: у меня нет такого права. Он опять писал заявление. Наконец исхитрился и начал просить: тогда передайте эту дачу на баланс Верховного Совета РСФСР. Добился и тут же ее выкупил. Заплатил около двухсот тысяч рублей, получая тогда рублей шестьсот в месяц. Таких денег он не заработал за всю свою жизнь. Вот вам пример, как при чистой, наивной доверчивости, позволяющей терять народное достояние, сохраняется бессовестное радение о собственном кармане.

— В истории о 140 миллиардах рублей чаще всего мелькала фамилия зама Силаева — Фильшина.

— Фильшина трепали потому, что он подписал бумаги. Но я не верю, чтобы он распоряжался суммой, сопоставимой с годовым бюджетом России, без ведома Силаева и Ельцина. Я был готов к тому, что такая история произойдет. В 1989 году Рыжков внезапно попросил меня к нему приехать. Одновременно он позвал и Ситаряна. Когда мы прибыли, он представил нам двух братьев Каплан, говоривших по-русски, но являвшихся гражданами Швейцарии. Рыжков заверил, что это не проходимцы, вот они у нас лекарствами торгуют, вот слушайте, какое у них интересное предложение...

— Это частое явление, когда неизвестные предприниматели достигают кабинета Председателя Совета Министров?

— Нет, конечно. Обычно они ходят по всем причастным ведомствам. Мы с Ситаряном начали слушать, еле сдерживая все нарастающее удивление. Братья Каплан предложили — я объясню упрощенно: Госбанк СССР дает братьям 10 миллиардов рублей, а Совет Министров СССР — право покупать у наших предприятий все, что они найдут годным для продажи на Западе. Братья обещали, что будут расчищать наши свалки отходов. Купленное они вывезут. Возьмут кредит в Швейцарии, который им гарантирует опять же СССР. Продадут наши "отходы", купят нужный нашему народу товар, и ввезут его в СССР, и насытят наш рынок. Все это выглядело крайне загадочно. Какой товар они собираются вывозить, который очень желает купить Запад, а мы про него не знаем ничего? Братья молчали. Почему Советский Союз должен обеспечивать рискованную деятельность никому не известных братьев, обязуясь оплатить их возможную неудачу и ничего не получив от удачи, но их обогатив? Зачем Советскому Союзу нужны эти братья, почему он сам не способен продавать свои товары? Братья очень волновались, Рыжкову также стало неловко. Мы общались два часа, потом по приказу Рыжкова я еще два часа объяснял швейцарцам, что мы не круглые дураки, а затем еще дважды это делал Ситарян. С нами не вышло, но вот Россию в эту игру вовлекли, там речь уже шла о 140 миллиардах рублей — схема та же самая. Наши спецслужбы вовремя доложили мне, Горбачев, как всегда, отвертелся, что он не в курсе. Мы опубликовали эту историю, тут же выяснилось, что господин, проворачивавший это дело с западной стороны, куда-то сбежал, и его ищет английская полиция, — такой уровень был у этой операции.

— Еще одна угасшая история: как концерн АНТ чуть было не продал наши танки, но вовремя спохватился тогдашний первый секретарь Краснодарского крайкома КПСС Полозков...

— Я считаю, что в истории с АНТом, в той части, которую вскрыли, ничего криминального не было. АНТ и был создан для продажи военной техники, чего плохого, если они смогли найти на мировом рынке покупателя и дополнительно продать ему то, что мы и так всем продаем. Я не понимаю, почему так вдруг испугался Рыжков и стал открещиваться от своей подписи и подставлять других. Да и выступление Полозкова не было столь прямолинейным. У Полозкова были сведения, что от продажи танков солидный навар получат некоторые важные лица в Кремле, а не государство. И, поднимая шум, он надеялся, что удастся выяснить: кто? Так и не выяснили. И сейчас это никому не важно.

— Вы надеетесь, что вас позовут назад?

— Вы не совсем точно ставите вопрос. Личные аспекты меня сейчас вообще не беспокоят. Жизнь моя складывалась непросто: отец, работавший шофером, был репрессирован в 1938 году, через год после моего рождения, и войну начал в штрафбате. Мама, Надежда Ивановна Громова, работала медсестрой, в горькие годы проходила по так называемому "делу врачей-вредителей", а вы, думаю, понимаете, что это означало для семьи. Умерла она в 1992 году, на кладбище меня под конвоем привезли из тюрьмы... В общем, жизнь не была безоблачной. Но цену себе, как профессионалу, я знаю хорошо, вдобавок в новую, "рыночную" жизнь лучше всего вписались именно финансисты — это их стихия. Поэтому хочу повторить, что озабочен вовсе не личными проблемами, тут все в порядке. Но меня очень волнует судьба Отечества. И если придет такое время, когда мои знания, мой опыт государственника понадобятся России, я вновь пойду на государственную службу, хотя в личном плане для меня, финансиста, гораздо выгоднее коммерческая стезя. Могу твердо сказать лишь одно: я не намерен участвовать ни в митинговой, ни в парламентской политической борьбе. Я ни разу в жизни не просился ни на какие должности, никуда не выдвигался, меня, как специалиста, всегда звали, приглашали. Не мне было нужно, а я был нужен... На этой позиции я и сейчас стою.

■ Острая тема

"Налогоплательщики" Кулешова

Не знаю, как встречали в части новобранца А.Кулешова и какой курс "становления" прошел он за свою армейскую службу, но "дед" из Александра вышел на все сто процентов. Даже с гаком. Едва получил он сие "звание", тут же за "воспитание" молодежи взялся. Одного в столовую за хлебом с маслицем пошлет, другого х/б погладить попросит, третьему еще какое распоряжение отдаст. А не выполнил — получай зуботычину, дабы служба медом не казалась. Если бы не определенный законом срок армейский, до "желтого зуба и седого волоса" служил бы наверняка.

Первый "прокол" у "дедушки" с рядовым Сухих вышел. Решил он того в виде спортивного снаряда использовать. Надел боксерские перчатки и отмутузил парня. Результаты "тренировки" скрыть не удалось. Они, как говорится, были на лице. История получила огласку. Возбудили уголовное дело. Но ввиду того, что ранее Кулешов ни в чем подобном замечен не был и в части в общем-то на хорошем счету состоял /даже в сборную по рукопашному бою входил/, дело решили прекратить. Командование взяло солдата на поруки.

И вновь потекли у Александра будни боевые. Подрастали одни новобранцы, на смену им приходили другие. Но слава о "дедушке" Кулешове оставалась нетленной.

Как-то Александр призадумался: чего, мол, руками без толку махать? Уж и "дембель" не за горами. Нет, успокаиваться не собирался. Просто решил с пользой для себя действовать. Приодеться к увольнению давно мечтал. А сильно ли на солдатскую зарплату разгонишься?

Кто-то сказал, что первую половину жизни человек работает на свою фамилию, вторую — она на него. К тому времени, как было замечено, Кулешов прославиться уже успел. Его фамилия приводила молодежь в трепет. Поэтому использовать сей факт не составило особого труда.

Когда Александр подозвал к себе рядового Макаревича и попросил его собрать с молодых 5 тысяч рублей /по тем временам около двух солдатских зарплат/, тот не возразил. Раз нужны "дедушке" деньги для поддержания штанов, значит, бери шапку и иди по кругу. Солдаты знали, чем грозит невыполнение приказа "сверху", поэтому "кровные" прятать по карманам не стали. Через месяц все повторилось снова.

Вскоре в часть из "учебок" прибыло пополнение. Пожалуй, радовался ему "дедушка" больше, нежели командиры. Как же — около 70 потенциальных "налогоплательщиков" объявилось. Отыскал немедля своего старого знакомого, рядового Чуевского, которого доводилось "воспитывать", и с ходу потребовал помочь старшему товарищу... Пацаны сдавали кто сколько мог — по одной-две тысячи /в сдаче денег признаются потом четырнадцать человек/.

На том бы и закончить свою "крутую" эпопею рядовому Кулешову, да нет: пересчитав вырученные деньги, еще более воодушевился. Поруку командования вряд ли можно было назвать жесткой, а чувство вседозволенности опьяняло.

Солдаты тоже шум не поднимали. И решил тогда Александр взяться за дело сам. Новобранцев при деньгах он чувствовал, как хорошо обученный терьер — добычу. За версту. Процесс по перекачке средств из кармана в карман начинался, как и известное стихотворение: "Выхожу один я на дорогу..." Дорога в таких случаях пролегала мимо наиболее людных мест: курилок, казарм, буфета... А ввиду того, что пользовался "дедушка" у воинов известной репутацией, то все дальнейшие события скорее напоминали отработку последними занятия по маскировке. Только вот опыта у Кулешова было достаточно. Даром, что ли, хлеб армейский ел? Кой-чего за извилины зацепилось. Разговор был примерно таков:

— Зарплату получал?

— Да.

— Мне платил?

— Нет.

— Раскошеливайся.

И, как ни странно, раскошеливались. На следствии Кулешов признается, что таким образом он обошел практически всех молодых солдат в части. "Ну, может, одного-двух упустил из виду".

Надо отдать должное нашему "Робин-Гуду": дважды дань с парней не собирал. Хоть и не вел никаких ведомостей, но сдавших деньги запоминал в лицо. Изымал тоже не все. Кое-что оставлял и на сигареты. Когда у Кулешова спросили, что бы он сделал, если бы кто-то из солдат деньги дать отказался, он, подумав, ответил: мол, побил бы, наверное, а потом — отстал бы. Зачем, дескать, к нормальным парням приставать? Увы, отказавшихся не нашлось. Все платили исправно.

На вырученные деньги Александр купил спортивную сумку, рубашку, штаны, джинсовую куртку, пару туфель, свитер, брюки. Этот список мог бы иметь продолжение, если бы "деятельностью" солдата не заинтересовались компетентные органы. Когда следствие расставило все точки над "і" /кстати, в списке потерпевших фигурировало около 70 фамилий/, судебный процесс над прогремевшим "дедом" решили было провести в части. Но почему-то не вышло. Так и уехал Кулешов в дисбат, даже не взглянув на прощанье в глаза своим сослуживцам.

Под этим можно было бы подвести черту, да узнал недавно, что в Минскую межгарнизонную военную прокуратуру из части, где служил Александр, поступили новые сведения о вымогательствах. Хоть, говорят, и поместили новобранцев отдельно от других солдат, но и здесь до них дотянулись руки вновь поднявших голову "дедов". Круг потерпевших расширился предположительно до 200 человек. А среди тех, кто решил продолжить дело Кулешова, как ни странно, оказались воины, уже проходившие ранее по его списку. То ли вдохновила на подвиги просвистевшая над штанами солдатская бляха, то ли "смелость" свою решили продемонстрировать?..

Александр ГРАЧЕВ.

ХАТНІ ЭКРАН

8 верасня, чацвер

Беларускае тэлебачанне

15.30. Тэлебачанне — школе. Беларуская літаратура.
16.10. Міжнародныя спаборніцтвы па канкуру на Кубак Беларускай асацыяцыі конегадоўлі.
17.10. "Бімбат".
17.30. Навіны.
17.40. "Еўрапейскі калейдаскоп".
18.10. Абласныя навіны (Гродна).
18.25. Навіны Бі-бі-сі.
19.00. Зачытайце маё пісьмо...
19.05. Роднае слова.
19.40. Гаспадар. Што пасеялі — што збяром?
20.10. "Рамэо і Юлія".
20.25. Пяць хвілін на жарты.
20.30. Кантакт.
20.35. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.35. "Маё каханне, мой смутак". Тэлесерыял.
22.35. "Крок".
22.55. Пад купалам Сусвету.
23.05. НІКа.
23.20. "Крок".
0.30. Надвор'е.
0.40. Кубак Беларусі па цяжкай атлетыцы.

Канал "Астанкіна"

15.50. Мульцітролія.
16.05. ...Да 16 і старэйшым.
16.40. Планета.
17.25. Дакументы і лёсы.
17.40. Загадка СБ.
17.50, 20.30. Надвор'е.
18.00. Гадзіна пік.
18.25. "Дзікая ружа". Тэлесерыял.
18.55. У пошуках страчанага.
19.40. Добрай ночы, малышы!
20.40. Масква-Крэмль.
21.00. Лато "Мільён".
21.35. "Расследаванне". Маст.фільм.
23.45. Арт-кур'ер.
0.15. Прэс-экспрэс.

Канал "Расія"

15.20. Студыя "Рост". "Кенгуру".
15.50. Там-там навіны.
16.05. "Гледзячы з Ніжняга". Праграма Н.Зверавай.
16.35. Сочы. Бархатны сезон.
16.50. М-трэст.
17.05. Будні.
17.45. Свята кожны дзень.
17.55. У свеце аўта- і мотаспорту.
18.25. Свая гульня.
19.25. Падрабязнасці.
19.35. "Санта-Барбара". Тэлесерыял.
20.25. Вялікі скандал.
21.00. На конкурсе імя Клары Шуман у Дзюсельдорфе.
22.20. Аўтаімгненне.
22.25. Зоркі гавораць.
22.30. Спартыўная карусель.
22.35. Чэмпіянат свету па водных відах спорту.

9 верасня, пятніца

Беларускае тэлебачанне

8.00. Раніца рэспублікі.
8.10. Эканамікст.
8.20. Пад купалам Сусвету.
8.30. Надвор'е.
8.40. Пяць хвілін на жарты.
8.45. "Храбры Назар".
9.00. Тэлебачанне — школе. Беларуская літаратура.
9.40. "Маё каханне, мой смутак".
10.40. Бізнес-рынг.
11.15. "Пяць зорак".
12.45. "Бімбат".
13.05. "Зберажы мяне, мой талісман".
14.15. "Варыяцыі на балетныя тэмы".
14.45. "Зіта і Гіта" (Індыя).
17.10. "Бімбат".
17.30. Навіны.
17.40. "Белая чапля" і іншыя мультфільмы.
18.10. Абласныя навіны (Магілёў).
18.25. Навіны Бі-бі-сі.
19.00. Рэйтынг.
19.15. "Пап-Ці" — TV.
20.00. Эканамікст.
20.10. Студыя "Тэлесябрына".
20.25. Пяць хвілін на жарты.
20.30. Кантакт.
20.35. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.35. "Забойства сведкі". Маст.фільм.
22.55. Пад купалам Сусвету.
23.05. НІКа.
23.20. Кубак Беларусі па цяжкай атлетыцы.
23.50. Надвор'е.
24.00. "Беларусь мая святая".

Канал "Астанкіна"

7.00, 10.00, 15.00, 17.00, 20.00, 23.00. Навіны.
8.00. Новы старт.
8.15. Сарока.
8.35. "Усё добра".
8.45. "Дзікая ружа".
9.15. Агарод круглы год.
9.45. Бізнес-клас.
15.25. "Стальны пярсцёнак".
16.00. Канцэрт народнай музыкі.
16.20. Чэмпіянат свету па водных відах спорту.
16.50. Азбука ўласніка.
17.25. Знак пытання.
17.35. Мініяцюра.
17.45. Чалавек і закон.
18.15, 20.35. Надвор'е.
18.20. "Дзікая ружа". Тэлесерыял.
18.50. Поле цудаў.
19.40. Добрай ночы, малышы!
20.45. Чалавек тыдня.
21.05. "Вуліцы Сан-Францыска".
22.05. "Погляд" з А.Любімавым.
23.10. Музагляд.
23.55. Чэмпіянат свету па водных відах спорту.
0.55. Прэс-экспрэс.

Канал "Расія"

6.00, 11.00, 15.00, 19.00, 22.00. Весткі.
8.00. Сусветныя навіны Эй-бі-сі.
8.25. Паехалі.
8.35. "Санта-Барбара".
9.25. "Навуковы кіраўнік".
10.35. Тэлегазета.
10.40. Сялянскае пытанне.
15.20. Фальклорная карусель.
15.50. Там-там навіны.
16.05. Новая лінія.
16.50. "Яшчэ не чалавек".
17.45. Свята кожны дзень.
17.55. Пяць хвілін аб добрым жыцці.
18.00. "К-2 прадстаўляе: "Абзац".
19.25. Падрабязнасці.
19.35. "Санта-Барбара". Тэлесерыял.
20.30. Маскі-шоу.
21.10. "Лепшыя галасы свету — на свяце ў Рыме".
22.20. Аўтаімгненне.
22.25. Зоркі гавораць.
22.30. Спартыўная карусель.
22.35. "Лепшыя галасы свету — на свяце ў Рыме".

Спорт-экспрэс

- У нядзелю, 11 верасня, у Мінскім Палацы лёгкай атлетыкі будзе праведзены паўторны матч папярэдняга круга Кубка еўрапейскіх чэмпіёнаў па гандболу паміж мінскім СКА і камандай "Палістэр" з Македоніі. Першая гульня, якая праходзіла ў горадзе Бітала, закончылася перамогай гаспадароў — 29:24.
- Алімпійская зборная Беларусі сёння прыме старт у адборачным турніры Алімпіяды-96 і адначасова — чэмпіянату свету сярод моладзі. У горадзе Хонефосе, што недалёка ад Осла, яна сустрэнецца з алімпійцамі Нарвегіі. У складзе нашай каманды ігракі з розных каманд, сярод якіх і Раман Лявіцкі з Маладзечна. А ўчора ў адборачным турніры чэмпіянату Еўропы ў Осла гулялі нацыянальныя зборныя Нарвегіі і Беларусі.
- 13 верасня на мінскім стадыёне "Дынама" адбудзецца першы матч 1/32 фіналу розыгрышу Кубка УЕФА паміж дынамаўцамі Мінска і італьянскім клубам "Лацыо". У мэтах лепшай падрыхтоўкі да гэтай сустрэчы гульня з восьмага тура нацыянальнага чэмпіянату паміж "Дынама" і лідскім "Абутнікам" перанесена з 10 на 9 верасня.
- У кваліфікацыйным турніры маладзёжнага чэмпіянату свету па хакею, які праходзіў у Мінску, зборная Беларусі перамагла каманду Славеніі — 5:1 і Казахстана — 6:4 і будзе ў наступным сезоне выступаць у групе "С".
- Заўтра пачынаецца чэмпіянат Міжнацыянальнай хакейнай лігі. У заходняй зоне выступяць 14 каманд, сярод якіх і мінскі клуб "Цівалі". Першы матч мінчан назначаны на 10 верасня. Іх сапернікам будзе "Тарпеда" з Ніжняга Ноўгарада.
- На спаборніцтвах "Гран-пры" па лёгкай атлетыцы, якія праходзілі ў Парыжы, мінчанка Наталля Шыколенка заняла першае месца ў кіданні кап'я — 68 метраў 26 сантыметраў.
- Пасля сямі тураў чэмпіянату Беларусі па футболу ў другой лізе з каманд нашай вобласці бліжэй да лідэраў знаходзяцца жодзінскае "Тарпеда" і "Сантанас" з вёскі Самахвалавічы Мінскага раёна. Яны адстаюць ад мазырскага "Палесся" на тры ачкі. А ў першай падгрупе трэцяй лігі сярод лідэраў знаходзіцца барысаўская "Фамальгаут". У прайшоўшым туры яна выйграла ў шчучынскага "Аўтапровада" — 2:1.
- Лідэр чэмпіянату вобласці па футболу каманда "Белыя Росы" з Першай мінскай птушкафабрыкі яшчэ больш умацавала сваё турнірнае становішча. У пятнаццатым туры ў Старых Дарогах яна нанесла паражэнне "Арэсе" — 9:2 і мае 24 ачкі. На другім месцы смалявіцкі "Крышталь", які таксама з буйным вынікам перамог вілейскі "Камунальнік" — 7:0 і набраў 21 ачко.

(Наш кар.).

■ Специалист советует

МЕТАЛЛ... В УТКЕ

ВРЕД, причиняемый сегодня промышленным производством, очевиден даже несведущему. Иначе обстоит дело в сельском и лесном хозяйствах. Тут даже специалист не всегда может предугадать, к каким последствиям приведет, например, интенсивное применение минеральных удобрений и так называемых средств защиты растений и животных — пестицидов. Многие загрязнители, распространяемые человеком, действуют суммарно. Усиливают свои отравляющие свойства и вызывают различные заболевания. Существует проблема образования метаболитов и диоксинов, т.е. преобразования ядохимикатов в новые соединения, в десятки и сотни раз более токсичные, чем исходные соединения. А это не менее опасно, чем воздействие радионуклидов. Растет загрязнение окружающей среды солями тяжелых металлов.

Как показали исследования диких животных и птиц, в частности, уток в Ростовской и Нижегородской областях, пестициды выявлены в ста процентах проб. Наибольшее содержание остатков ДДТ и гексахлорциклогексан были обнаружены в жире уток. Во всех пробах зафиксированы соли тяжелых металлов. Ртуть присутствует во всех внутренних органах и ее содержание выше максимально допустимых уровней /МДУ/. Выше МДУ и содержание кадмия, в больших количествах наблюдается свинец. В утках, обитающих на озере Нарочь, также обнаружены свинец и кадмий, но только в печени и в количествах, которые значительно ниже максимально допустимого уровня.

В целом же сегодня, как никогда раньше, должно уделяться максимальное внимание качеству пищевых продуктов, производимых и выращиваемых на территории области. Еще в 1991—1992 гг. был издан ряд документов об обязательных лабораторных исследованиях и сертификации пищевых продуктов. /Постановления главных государственных санитарных врачей Республики Беларусь и Минской области о запрещении реализации сельскохозяйственной продукции без ее сертификации и положение о порядке осуществления контроля за содержанием нитратов и остаточных количеств пестицидов в продукции растениеводства и хлебопродуктах на территории Республики Беларусь/.

Однако, как показала практика, требования, содержащиеся в этих документах, не всегда выполняются как производителями /Министерством сельского хозяйства и продовольствия/, так и сферой реализации /торговлей и общественным питанием/. Санитарная служба при проверках обнаруживает отсутствие сертификатов, неполные сведения в них или сведения, не соответствующие действительности. Вызывает тревогу проведение сертификации сельхозпродуктов в текущем году, особенно по исследованиям на содержание остаточных количеств пестицидов. За полгода все агрохимлаборатории, кроме Клецкой, не отобрали ни одной пробы на содержание пестицидов. Под контролем была лишь вся тепличная продукция, выращиваемая вблизи г.Минска, — за счет активной работы Республиканской контрольно-токсикологической лаборатории Минсельхозпрода.

Как положительный момент хотелось бы отметить, что расширились возможности лабораторных исследований на токсиканты в системе Минздрава. При Институте усовершенствования врачей в текущем году организован Республиканский центр по экспертной оценке качества и безопасности продуктов питания, оснащенный новейшим американским оборудованием.

Санитарной службой области было забраковано в текущем году из-за повышенного содержания нитратов 3.187 кг огурцов, причем 4 га — на корню, в 100 кг огурцов были обнаружены пестициды, содержание которых выше нормы остаточных количеств. В 37 пробах сельскохозяйственной продукции выявлены пестициды в пределах максимально допустимого уровня. Эту продукцию нельзя потреблять детям, организм которых очень чувствителен. В регионах с интенсивным применением пестицидов дети болеют, как правило, в 1,5—2 раза чаще. Поэтому лабораторный контроль должен быть обязательным и ответственность за качество сельхозпродукции должно нести Министерство сельского хозяйства и продовольствия. Хотелось бы напомнить производителям сельхозпродукции, что за реализацию некачественных овощей и фруктов без предусмотренных нормативными документами лабораторных исследований санитарной службой области будут применяться штрафные санкции в размере от 5 до 30 минимальных зарплат. Населению следует помнить свои права и при покупке сельхозпродуктов требовать наличие сертификатов качества. Только совместными усилиями контрольных органов и населения можно обеспечить реализацию сельхозпродукции высокого качества.

Виктор БУБНОВ, заведующий отделением токсикологии областного центра гигиены и эпидемиологии.

■ Скатерть-самобранка

"Дикоросы"

Как запасать "дикоросы" на зиму? Кулинары рекомендуют изготовлять из них порошки.

Листья хрена: промыть, высушить и затем измельчить. Хранят порошок в закрытых банках.

Крапива: листья и стебли. Так как сейчас крапива уже "перестарок", выбирать нужно листья небольшие, самые молоденькие. Просушить в тени, в хорошо проветриваемом помещении. Измельчить, просеять. Порошок использовать для приготовления супов, соусов, омлетов, каш, оладий.

Укроп и тмин: зелень укропа и семена тмина высушить на воздухе, измельчить, смешать в равных частях. Использовать для заправки мясных и овощных супов.

А теперь немножко о маринадах.

Чеснок в масле: зубчики чеснока очистить, уложить в майонезные баночки и залить растительным маслом. Закрыть и стерилизовать 20 минут при температуре 90 градусов. Подавать как гарнир к различным блюдам. Чесночное масло можно использовать при приготовлении салатов.

Чеснок в маринаде: очищенные зубчики чеснока уложить в маленькие баночки, проложить слоем красного сладкого перца и залить уксусным маринадом. Стерилизовать при температуре +85 градусов 15 минут.

Маринованные "стрелки" чеснока: уложить молодые, незагрубевшие "стрелки" кружками в банку, залить на 3 минуты кипятком, слить настой. Залить кипящим маринадом: на 1 л воды 40 г соли, 30 г сахара, 100 г 9% уксуса. Уксус не кипятить, а добавить, сняв раствор с огня.

Получается прекрасная приправа.

ІМ ПАДУЛАДНЫЯ ЭПОХІ







Вось ужо сапраўды: геніям падуладныя эпохі, для іх не існуе граніц. Яны належаць Чалавецтву. Таму нездарма побач з помнікам знакамітым землякам Ф.Шылеру і І.-В.Гётэ ў германскім Веймары стаіць помнік А.С.Пушкіну. Да іх, як і да магілы С.Ясеніна ў Маскве, "не зарастае народная сцежка".

Фота М. НАВІЦКАГА.

8 канал

8 сентября, четверг

18.00. "Забытое кино?..". Художественный фильм "Брак по-итальянски".
19.40. БАНТ. Репортаж.
19.45. Мультипликационный фильм У.Диснея.
20.15. "ПИР".
20.30. Телесериал "Проект "Афродита", 4 серия.
21.20. К сведению.
21.35. Художественный фильм "Напрасные поиски Сьюзен".

9 сентября, пятница

18.00. Концерт группы "Кофе с молоком".
19.00. СОЛТЭК. Доремифасольки.
19.05. Мультипликационный фильм У.Диснея.
19.40. Телесериал "Проект "Афродита", 5 серия.
20.30. Городские часы. Новости.
20.40. Foxy music (повтор).
21.25. Время местное.
21.55. Художественный фильм "Червонная дама" (США).
23.20. Городские часы. Новости.

Утерянное удостоверение потерпевшего от аварии на ЧАЭС (серия Г №675390), выданное на имя Корнова Александра Алексеевича, считать недействительным.

Калектыў абласнога камітэта па сельскай гаспадарцы і прадуктах харчавання выказвае спачуванне галоўнаму эканамісту аддзела інвестыцый Уладзіміру Іванавічу Красаўцаву ў сувязі з напаткаўшым яго горам — смерцю ЖОНКІ.

Наш адрас:
220013, гор.Мінск, вул.Б. Хмяльніцкага,10-А,паверх 9, рэдакцыя газеты "Мінская праўда".

ТЭЛЕФОНЫ: прыёмнай рэдакцыі —68-29-76, намесніка галоўнага рэдактара —68-25-81, адказнага сакратара —68-26-48, сакратарыята —68-26-48, аддзелаў: Саветаў —68-26-38, адукацыі і культуры —68-25-76, сацыяльна-эканамічнага —68-25-43, грамадска-палітычнага —68-25-42, інфармацыйна-аналітычнага —68-28-33, пісьмаў і маральна-бытавых праблем — 68-25-83, ілюстрацыі —68-25-03,68-26-48, камерцыйнага — 68-25-86, бухгалтэрыі —68-26-65.
Тэлефоны карэспандэнцкіх пунктаў: у Барысаве —(8-277)5-15-61,Вілейцы —(8-271)5-57-86,Нясвіжы—(8-270)5-41-88, Салігорску — (8-210) 2-49-60.

ЗАСНАВАЛЬНІК — Мінскі абласны Савет народных дэпутатаў, 220625, г.Мінск, вул. Энгельса, 4.
"Мінская праўда"— орган Мінскага абласнога Савета народных дэпутатаў.

Галоўны рэдактар М.А.ШЛОМА.

Рэдакцыя можа друкаваць матэрыялы ў парадку абмеркавання, не падзяляючы пункту гледжання аўтара.
Адказнасць за падбор і дакладнасць апублікаваных фактаў і іншых звестак нясуць іх аўтары.
Рэдакцыя пакідае за сабой права не ўступаць у перапіску з чытачамі.

Час падпісання ў друк: па графіку 22.10. Нумар падпісаны ў 22.00.
Набрана і звярстана на настольна-выдавецкім комплексе "Мінскай праўды". Друкарня выдавецтва "Беларускі Дом друку". 220013, г.Мінск, пр. Ф.Скарыны, 79.
Тыраж 16580. Індэкс 63923. Зак.№95.
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12